

CENTRALNA KOMISJA EGZAMINACYJNA

OKRĘGOWE KOMISJE EGZAMINACYJNE

INFORMATOR
O EGZAMINIE MATURALNYM
Z JĘZYKA UKRAIŃSKIEGO
JAKO JĘZYKA MNIEJSZOŚCI NARODOWEJ
OD ROKU SZKOLNEGO 2014/2015

INFORMATOR
O EGZAMINIE MATURALNYM
Z JĘZYKA UKRAIŃSKIEGO
JAKO JĘZYKA MNIJSZOŚCI NARODOWEJ
OD ROKU SZKOLNEGO 2014/2015

opracowany przez Centralną Komisję Egzaminacyjną
we współpracy z okręgowymi komisjami egzaminacyjnymi
w Gdańsku, Jaworznie, Krakowie, Łodzi,
Łomży, Poznaniu, Warszawie i we Wrocławiu

Centralna Komisja Egzaminacyjna
Warszawa 2013

Centralna Komisja Egzaminacyjna

ul. Józefa Lewartowskiego 6, 00-190 Warszawa
tel. 22 536 65 00
ckesekr@cke.edu.pl

Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Gdańsku

ul. Na Stoku 49, 80-874 Gdańsk
tel. 58 320 55 90
komisja@oke.gda.pl

Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Jaworznie

ul. Adama Mickiewicza 4, 43-600 Jaworzno
tel. 32 616 33 99
oke@oke.jaworzno.pl

Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Krakowie

os. Szkolne 37, 31-978 Kraków
tel. 12 683 21 01
oke@oke.krakow.pl

Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Łomży

ul. Nowa 2, 18-400 Łomża
tel. 86 216 44 95
sekretariat@oke.lomza.pl

Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Łodzi

ul. Ksawerego Praussa 4, 94-203 Łódź
tel. 42 634 91 33
komisja@komisja.pl

Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Poznaniu

ul. Gronowa 22, 61-655 Poznań
tel. 61 854 01 60
sekretariat@oke.poznan.pl

Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Warszawie

ul. Grzybowska 77, 00-844 Warszawa
tel. 22 457 03 35
info@oke.waw.pl

Okręgowa Komisja Egzaminacyjna we Wrocławiu

ul. Tadeusza Zielińskiego 57, 53-533 Wrocław
tel. 71 785 18 94
sekretariat@oke.wroc.pl

Spis treści

Wstęp	7
1. Język ukraiński na egzaminie maturalnym od roku szkolnego 2014/2015	9
1.1. Zakres wymagań sprawdzanych na egzaminie maturalnym.....	9
1.2. Ogólna charakterystyka egzaminu maturalnego z języka ukraińskiego	9
1.3. Część ustna egzaminu maturalnego z języka ukraińskiego	10
<i>Charakterystyka egzaminu ustnego</i>	10
<i>Przebieg egzaminu</i>	11
<i>Ocenianie – egzamin ustny</i>	11
1.4. Część pisemna egzaminu maturalnego z języka ukraińskiego na poziomie podstawowym	15
<i>Charakterystyka egzaminu pisemnego na poziomie podstawowym</i>	15
<i>Ocenianie – egzamin pisemny na poziomie podstawowym</i>	18
1.5. Część pisemna egzaminu maturalnego z języka ukraińskiego na poziomie rozszerzonym	24
<i>Charakterystyka egzaminu pisemnego na poziomie rozszerzonym</i>	24
<i>Ocenianie – egzamin pisemny na poziomie rozszerzonym</i>	26
1.6. Lista lektur (poziom podstawowy i rozszerzony)	33
2.1. Przykładowe zadania z języka ukraińskiego z rozwiązaniami. Część ustna	35
2.2. Przykładowe zadania z języka ukraińskiego z rozwiązaniami. Część pisemna na poziomie podstawowym	41
2.2.1. Testy	41
2.2.2. Rozprawki	51
2.3. Przykładowe zadania z języka ukraińskiego z rozwiązaniami. Część pisemna na poziomie rozszerzonym	59
Opinia Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich o informatorach maturalnych od 2015 roku	73

Wstęp

Informator o egzaminie maturalnym z języka ukraińskiego od roku szkolnego 2014/2015 jest podzielony na dwie części.

CZĘŚĆ PIERWSZA zawiera ogólne informacje dotyczące nowej formuły egzaminu maturalnego z języka ukraińskiego, zakres sprawdzanych umiejętności, charakterystykę zadań egzaminacyjnych oraz skale oceniania wypowiedzi ustnych i pisemnych.

CZĘŚĆ DRUGA zawiera przykładowe zadania egzaminacyjne (wraz z rozwiązaniami oraz – w wypadku wypracowań – oceną wypowiedzi), w tym:

- przykładowe zadania na egzamin ustny – bez określania poziomu,
- przykładowe zadania do części pisemnej – poziom podstawowy,
- przykładowe zadania do części pisemnej – poziom rozszerzony.

Do każdego zadania w części pisemnej dodano listę najważniejszych wymagań ogólnych i szczegółowych z podstawy programowej kształcenia ogólnego, do których to zadanie się odnosi. Wymieniono tylko wymagania, które są oceniane w wykonaniu danego zadania, pominięto inne, niekluczowe, choć równie istotne.

Przykłady zadań zamieszczonych w *Informatorze* nie ilustrują wszystkich typów zadań, które mogą wystąpić w arkuszach egzaminacyjnych. Nie ilustrują również wszystkich, zamieszczonych w podstawie programowej, wymagań z zakresu języka ukraińskiego. Dlatego *Informator* nie może być jedyną wskazówką do planowania procesu kształcenia w zakresie języka ukraińskiego w szkole ponadgimnazjalnej. Tylko konsekwentna realizacja wszystkich wymagań z podstawy programowej na kolejnych etapach nauczania może zapewnić wszechstronne wykształcenie uczniów szkół ponadgimnazjalnych w zakresie języka ukraińskiego.

Przed przystąpieniem do dalszej lektury *Informatora* warto zapoznać się z ogólnymi zasadami obowiązującymi na egzaminie maturalnym od roku szkolnego 2014/2015. Są one określone w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z 30 kwietnia 2007 r. w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz sposobu przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych (Dz.U. nr 83, poz. 562, z późn. zm.), w tym w szczególności w rozporządzeniu z 25 kwietnia 2013 r. zmieniającym powyższe rozporządzenie (Dz.U. z 2013 r., poz. 520), oraz – w skróconej formie – w części ogólnej *Informatora o egzaminie maturalnym od roku szkolnego 2014/2015*, dostępnej na stronie internetowej Centralnej Komisji Egzaminacyjnej (www.cke.edu.pl). Na tej stronie zamieszczone są także – w sierpniu każdego roku – procedury organizowania i przeprowadzania egzaminu maturalnego w kolejnym roku szkolnym.

1. Język ukraiński na egzaminie maturalnym od roku szkolnego 2014/2015

1.1. ZAKRES WYMAGAŃ SPRAWDZANYCH NA EGZAMINIE MATURALNYM

Język ukraiński występuje jako przedmiot egzaminacyjny na egzaminie maturalnym. Egzamin maturalny z języka ukraińskiego sprawdza w jakim stopniu zdający spełnia wymagania ogólne i szczegółowe określone w podstawie programowej z przedmiotu język mniejszości narodowej lub etnicznej dla IV etapu kształcenia. Poszczególne zadania zestawu egzaminacyjnego mogą też odnosić się do wymagań przypisanych do etapów wcześniejszych.

Podstawa programowa dzieli wymagania na ogólne i szczegółowe. Wymagania ogólne (zrozumienie własnego dziedzictwa narodowego lub etnicznego, odbiór wypowiedzi i zawartych w nich informacji, tworzenie wypowiedzi, analiza i interpretacja tekstów kultury), jako syntetyczne ujęcie nadrzędnych celów kształcenia, informują, jak rozumieć podporządkowane im wymagania szczegółowe, które odwołują się do konkretnych umiejętności oraz ściśle określonych wiadomości. Spełnianie wymagań szczegółowych powinno służyć osiągnięciu celów ogólnych.

1.2. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA EGZAMINU MATURALNEGO Z JĘZYKA UKRAIŃSKIEGO

Ogólna charakterystyka poszczególnych części egzaminu maturalnego z języka ukraińskiego przedstawiona jest w TABELI 1.

TABELA 1. CHARAKTERYSTYKA POSZCZEGÓLNYCH CZĘŚCI EGZAMINU MATURALNEGO Z JĘZYKA UKRAIŃSKIEGO

Część ustna – bez określania poziomu egzaminu	Odniesienie do postawy programowej	<i>IV etap edukacyjny</i> <ul style="list-style-type: none"> • wymagania ogólne: I • wymagania szczegółowe: 1.1.–1.6. • wymagania ogólne: II • wymagania szczegółowe: 2.4.–2.12., 2.14. • wymagania ogólne: III • wymagania szczegółowe: 3.1.–3.9. • wymagania ogólne: IV • wymagania szczegółowe: 4.1.– 4.15.
	Czas trwania	30 minut
	Charakter egzaminu	Przedmiot obowiązkowy
	Elementy egzaminu	1. Wypowiedź monologowa zdającego 2. Rozmowa z zespołem egzaminacyjnym
	Oceniający	Przedmiotowy zespół egzaminacyjny
Część pisemna – poziom podstawowy	Odniesienie do postawy programowej	<i>IV etap edukacyjny</i> <ul style="list-style-type: none"> • wymagania ogólne: I (poziom podstawowy) • wymagania szczegółowe: 1.1.–1.6. • wymagania ogólne: II (poziom podstawowy) • wymagania szczegółowe: 2.5.–2.10, 2.14. • wymagania ogólne: III (poziom podstawowy) • wymagania szczegółowe: 3.1.–3.6., 3.8.–3.9. • wymagania ogólne: IV (poziom podstawowy) • wymagania szczegółowe: 4.2.–4.15.
	Czas trwania	170 minut
	Charakter egzaminu	Przedmiot obowiązkowy
	Elementy egzaminu	1. Test 2. Wypracowanie
	Oceniający	Egzaminatorzy okręgowych komisji egzaminacyjnych

Część pisemna – poziom rozszerzony	Odniesienie do postawy programowej	<i>IV etap edukacyjny</i> <ul style="list-style-type: none"> • wymagania ogólne: I (poziom podstawowy i rozszerzony) • wymagania szczegółowe: 1.1.–1.6., (poziom podstawowy); 1.1.–1.2. (poziom rozszerzony) • wymagania ogólne: II (poziom podstawowy i rozszerzony) • wymagania szczegółowe: 2.5.–2.10, 2.14 (poziom podstawowy); 2.1.–2.4. (poziom rozszerzony) • wymagania ogólne: III (poziom podstawowy i rozszerzony) • wymagania szczegółowe: 3.1–3.6, 3.8–3.9 (poziom podstawowy); 3.1.–3.2. (poziom rozszerzony) • wymagania ogólne: IV (poziom podstawowy i rozszerzony) • wymagania szczegółowe: 4.1–4.15 (poziom podstawowy); 4.1.–4.8. (poziom rozszerzony)
	Czas trwania	180 minut
	Charakter egzaminu	Przedmiot dodatkowy
	Elementy egzaminu	Wypracowanie
	Oceniający	Egzaminatorzy okręgowych komisji egzaminacyjnych

1.3. CZĘŚĆ USTNA EGZAMINU MATURALNEGO Z JĘZYKA UKRAIŃSKIEGO

Egzamin maturalny z języka ukraińskiego w części ustnej sprawdza umiejętność tworzenia wypowiedzi na określony temat, zgodnej z zasadami poprawności językowej, logiki i retoryki. Inspiracją do wypowiedzi jest tekst kultury.

Charakterystyka egzaminu ustnego

Egzamin trwa około 30 minut i składa się z trzech części: przygotowania, wypowiedzi monologowej zdającego dotyczącej wylosowanego polecenia i związanej z tą wypowiedzią rozmowy zdającego z zespołem przedmiotowym dotyczącej tej wypowiedzi.

Wypowiedź monologowa zdającego

Zdający losuje zadanie egzaminacyjne zawierające tekst kultury (literacki lub ikoniczny, lub popularnonaukowy z zakresu wiedzy o języku, literaturze, kulturze) oraz odnoszące się do niego polecenie i ma nie więcej niż 15 minut na przygotowanie wypowiedzi. Następnie przez około 10 minut wygłasza wypowiedź monologową na zadany w poleceniu temat.

Tekst kultury powinien zainspirować zdającego, którego zadaniem jest rozwinięcie i poszerzenie zasygnalizowanych w poleceniu wątków – także poprzez odwołanie się do innych, dowolnie wybranych tekstów.

Rozmowa zdającego z zespołem egzaminacyjnym

Rozmowa musi dotyczyć wygłoszonej przez zdającego wypowiedzi monologowej. Członkowie zespołu egzaminacyjnego nie mogą odwoływać się do faktów lub lektur nieprzywołanych w tej wypowiedzi. W trakcie rozmowy, która trwa około 5 minut, członkowie zespołu mogą prosić o dodatkowe wyjaśnienia, zachęcać do pogłębienia wybranych aspektów wypowiedzi itp.

Cechy zadania egzaminacyjnego

– Zadanie składa się z polecenia i tekstu (w zadaniach stosowane są trzy typy tekstów: teksty o języku, literaturze, kulturze, teksty literackie, teksty ikoniczne).

- Zadanie daje możliwość weryfikacji sfunkcjonalizowanej (nie odtwórczej) wiedzy zdającego oraz jego umiejętności analityczno-interpretacyjnych (w odniesieniu do tekstu źródłowego wskazanego w zadaniu i związanych z nim problemowo przywołań różnych kontekstów). Wiedza językowa i teoretycznoliteracka pełni tu rolę czynnika wspomagającego lekturę tekstów kultury.
- Zadanie umożliwia zdającemu zaprezentowanie poziomu dojrzałości intelektualnej, orientacji w problemach kultury, literatury i języka, a także wykazanie się sprawnością językowo-komunikacyjną oraz rozumieniem tekstu stanowiącego inspirację do wypowiedzi.
- Zadanie odwołuje się do umiejętności (i wiadomości) wskazanych w podstawie programowej dla IV etapu edukacji w zakresie języka ukraińskiego (oraz etapów niższych).
- W zadaniu została wyraźnie określona sytuacja komunikacyjna – za pomocą czasowników operacyjnych, które dają uczniowi wskazówkę, jaką formę ma wybrać dla wypowiedzi.
- Wykonanie zadania egzaminacyjnego wymaga:
 - ✓ rozpoznania zadanej w poleceniu intencji i przygotowania wypowiedzi zgodnie z tą intencją,
 - ✓ odczytania (interpretacji) dołączonego tekstu kultury pod kątem wskazanego w poleceniu problemu,
 - ✓ odwołania się do innych tekstów kultury (dowolnych) i problemów, które łączą się z tematem wypowiedzi,
 - ✓ opracowania wypowiedzi pod względem kompozycyjnym i językowo-stylistycznym,
 - ✓ wygłoszenia wypowiedzi zgodnie z zasadami kultury żywego słowa,
 - ✓ udziału w rozmowie dotyczącej wygłoszonej wypowiedzi monologicowej.

Przebieg egzaminu

Przebieg egzaminu przedstawiono w TABELI 2.

TABELA 2. PRZEBIEG EGZAMINU USTNEGO

	Przebieg egzaminu	Czas trwania
Czynności organizacyjne	Zdający losuje zadanie egzaminacyjne.	–
Przygotowanie wypowiedzi monologicowej	Zdający przygotowuje się do wygłoszenia wypowiedzi na wylosowany temat (może w tym czasie przygotować ramowy plan wypowiedzi, konspekt, notatki pomocnicze).	nie więcej niż 15 minut
Wypowiedź monologicowa	Zdający wygłasza wypowiedź monologicową.	około 10 minut
Rozmowa	Zdający uczestniczy w rozmowie z zespołem przedmiotowym (dotyczącej wygłoszonej wypowiedzi monologicowej).	około 5 minut

Przykładowe zadania na egzamin ustny przedstawiono w *Informatorze* na stronach 35–40.

Ocenianie – egzamin ustny

Monologicowa wypowiedź egzaminacyjna oraz udział zdającego w rozmowie oceniane są pod względem merytorycznym (treść), formalnym (organizacja), językowym i stylowym. Oceny dokonują członkowie zespołu przedmiotowego, przyznając punkty zgodnie ze skalą oceniania egzaminu ustnego.

Łącznie za część ustną egzaminu maturalnego zdający może otrzymać do 40 punktów.

Waga poszczególnych aspektów ocenianych w trakcie tej części egzaminu jest następująca:

- meritum wypowiedzi monologicowej: 40% (16 pkt.)
- organizacja wypowiedzi monologicowej: 20% (8 pkt.)
- język i styl wypowiedzi monologicowej i dialogowej: 20% (8 pkt.)
- meritum wypowiedzi dialogowej i przestrzeganie zasad uczestniczenia w rozmowie: 20% (8 pkt.)

Kryteria oceny meritum wypowiedzi monologowej*

Realizacja wypowiedzi	Zgodność wypowiedzi z poleceniem	Stopień realizacji polecenia	Jakość realizacji polecenia	Poprawność rzeczowa i terminologiczna	Punktacja
Wypowiedź spełnia warunki wypowiedzi egzaminacyjnej	Wypowiedź w całości zgodna z poleceniem	Realizacja wszystkich elementów polecenia	Realizacja pogłębiona (co najmniej jeden element powinien być pogłębiony)	Wypowiedź bezbłędna	16
				Wypowiedź z błędami	15
		Realizacja niektórych elementów polecenia	Realizacja pogłębiona	Wypowiedź bezbłędna	14
			Realizacja powierzchnowa	Wypowiedź z błędami	13
		Realizacja wszystkich elementów polecenia	Realizacja pogłębiona	Wypowiedź bezbłędna	12
			Realizacja powierzchnowa	Wypowiedź z błędami	11
	Wypowiedź częściowo zgodna z poleceniem	Realizacja wszystkich elementów polecenia	Realizacja pogłębiona	Wypowiedź bezbłędna	10
			Realizacja powierzchnowa	Wypowiedź z błędami	9
		Realizacja niektórych elementów polecenia	Realizacja pogłębiona	Wypowiedź bezbłędna	8
			Realizacja powierzchnowa	Wypowiedź z błędami	7
		Realizacja wszystkich elementów polecenia	Realizacja pogłębiona	Wypowiedź bezbłędna	6
			Realizacja powierzchnowa	Wypowiedź z błędami	5
		Realizacja niektórych elementów polecenia	Realizacja pogłębiona	Wypowiedź bezbłędna	4
			Realizacja powierzchnowa	Wypowiedź z błędami	3
Wypowiedź nie jest wypowiedzią egzaminacyjną LUB jest niezgodna z poleceniem					0

*Jeśli zdający nie otrzyma punktów za wartość merytoryczną wypowiedzi monologowej, nie otrzymuje punktów za organizację wypowiedzi monologowej oraz za styl i język.

Wypowiedź egzaminacyjna powinna spełniać dwa warunki:

- być dłuższym monologiem na temat określony w poleceniu;
- stanowić formalną oraz znaczeniową całość.

Wypowiedź, która nie spełnia obu warunków, nie może być uznana za wypowiedź egzaminacyjną. W takim wypadku zdający otrzymuje 0 punktów.

Wypowiedź zgodna z poleceniem to wypowiedź, której myśl przewodnia nawiązuje do polecenia, a wszystkie elementy treści się z nią wiążą. Myśl przewodnią może sformułować sam zdający (w postaci tezy, hipotezy, pytania) lub może ją zrekonstruować komisja na podstawie całej wypowiedzi.

Wypowiedź częściowo zgodna z poleceniem to wypowiedź, której myśl przewodnia nawiązuje do polecenia, ale nie wszystkie elementy treści się z nią wiążą.

Stopień realizacji polecenia ocenia się na podstawie tego, czy zdający w swojej wypowiedzi odniósł się do wszystkich elementów wskazanych w poleceniu, czy tylko do niektórych (np. nie odniósł się do podanego w zadaniu tekstu lub nie przywołał innego tekstu, lub nie uzasadnił własnego zdania, jeśli wymagało tego polecenie).

Jakość realizacji polecenia ocenia się na podstawie wnikliwości, z jaką zdający omawia kolejne elementy polecenia. **Realizacja pogłębiona** to realizacja, w której zdający wnikliwie omówił co najmniej jeden z elementów polecenia. **Realizacja powierzchniowa** to realizacja, w której omówienia wszystkich z uwzględnionych w wypowiedzi elementów polecenia mają charakter ogólnikowy (pobieżny).

Jeżeli zdający popełni błąd świadczący o nieznanomości: (1) tekstu kultury, do którego się odwołuje, oraz (2) kontekstu interpretacyjnego, który przywołuje, wypowiedź uznaje się za częściowo niezgodną z poleceniem. Pomyłki (np. w nazwach własnych, datach, terminach) niewpływające na wartość merytoryczną wypowiedzi uważa się za usterki, a nie błędy.

Kryteria oceny organizacji wypowiedzi monologicznej*

Retoryczna organizacja wypowiedzi na poziomie całościowym	Spójność wypowiedzi na poziomie lokalnym	Punktacja
Wypowiedź jako całość zorganizowana	Pełna spójność wypowiedzi lub nieznaczne zaburzenia spójności	8
	Znaczne zaburzenia spójności	6
Zaburzenia w całościowej organizacji wypowiedzi	Pełna spójność wypowiedzi lub nieznaczne zaburzenia spójności	4
	Znaczne zaburzenia spójności	2
Wypowiedź niezorganizowana	Wypowiedzenia w większości nieuporządkowane	0

**Organizację wypowiedzi monologicznej ocenia się na poziomie całościowym i lokalnym.*

W wypowiedzi zorganizowanej jako całość podział na części (segmenty) i ich uporządkowanie wynikają z realizowanych w tej wypowiedzi funkcji retorycznych, np. w wypowiedzi argumentacyjnej oczekuje się wyodrębnienia tezy, argumentów i konkluzji.

- W wypowiedzi z zaburzeniami w organizacji na poziomie całościowym brakuje jakiegoś segmentu lub występuje nadmiar segmentów, lub objętość segmentów jest nieproporcjonalna do ich roli w wypowiedzi.
- **Wypowiedź jest niezorganizowana**, jeśli jest zbiorem segmentów niepowiązanych ze sobą w całość. Odejście od zasady trójdzielnej organizacji nie jest błędem, jeśli wypowiedź jako całość jest funkcjonalnie zorganizowana.

Spójność wypowiedzi na poziomie lokalnym ocenia się na podstawie zgodności logicznej i gramatycznej między kolejnymi zdaniami znajdującymi się w bezpośrednim sąsiedztwie. Znaczne zaburzenia spójności wypowiedzi to np. fragmenty zbudowane z sekwencji zdań niepowiązanych ze sobą ani logicznie, ani gramatycznie (potok luźnych myśli, skojarzeń). Powiązania mogą (choć nie muszą) być wyrażone środkami retorycznymi lub metatekstowymi (np. *Moim zdaniem...*, *Zacznę od...*, *Przejdę teraz do...*, *To jednak nie wyczerpuje zagadnienia...*, *Podsumowując te rozważania, chciałabym...*).

Kryteria oceny meritum wypowiedzi dialogowej i przestrzegania zasad uczestniczenia w rozmowie

Adekwatność wypowiedzi	Stopień rozwinięcia wypowiedzi	Przestrzeganie zasad uczestniczenia w rozmowie	Punktacja
Wypowiedzi w pełni adekwatne	Wypowiedzi odpowiednio rozwinięte	Zachowane wszystkie zasady uczestniczenia w rozmowie	8
		Naruszona któraś z zasad uczestniczenia w rozmowie	7
	Wypowiedzi niewystarczająco lub nadmiernie rozwinięte	Zachowane wszystkie zasady uczestniczenia w rozmowie	6
		Naruszona któraś z zasad uczestniczenia w rozmowie	5
Wypowiedzi częściowo adekwatne	Wypowiedzi odpowiednio rozwinięte	Zachowane wszystkie zasady uczestniczenia w rozmowie	4
		Naruszona któraś z zasad uczestniczenia w rozmowie	3
	Wypowiedzi niewystarczająco lub nadmiernie rozwinięte	Zachowane wszystkie zasady uczestniczenia w rozmowie	2
		Naruszona któraś z zasad uczestniczenia w rozmowie	1
Wypowiedzi nieadekwatne			0

Wypowiedzi w pełni adekwatne to wypowiedzi skoncentrowane na zagadnieniu sformułowanym przez członka zespołu przedmiotowego.

Wypowiedzi częściowo adekwatne mogą we fragmentach odbiegać od zagadnienia sformułowanego przez członka zespołu przedmiotowego, np. pojawiają się dygresje. Jeżeli przy większej liczbie zagadnień co najmniej jedna wypowiedź zdającego jest adekwatna, wówczas całą rozmowę uznaje się za częściowo adekwatną. **Wypowiedzi nieadekwatne** to wypowiedzi nie na temat.

Wypowiedzi odpowiednio rozwinięte to wypowiedzi, które wyczerpują aspekt merytoryczny pytania lub są bardzo bliskie tego poziomu. **Wypowiedzi niewystarczająco rozwinięte** to wypowiedzi powierzchowne, pomijające istotne aspekty merytoryczne zagadnienia, niewgłębiające się w zagadnienie lub odnoszące się do aspektów drugorzędnych. **Wypowiedzi nadmiernie rozwinięte** to wypowiedzi niepotrzebnie wykraczające poza aspekt merytoryczny pytania (np. gdy zdający w sposób niefunkcjonalny przywołuje treści niezwiązane z pytaniem lub wielokrotnie powtarza tę samą myśl, lub w sposób niefunkcjonalny powtarza fragmenty wypowiedzi monologicznej).

Przestrzeganie zasad uczestniczenia w rozmowie ocenia się ze względu na to, czy zdający podczas rozmowy z zespołem przedmiotowym przestrzega zasad uczestniczenia w rozmowie, w tym zasady uprzejmości i grzeczności językowej.

Kryteria oceny stylu i języka wypowiedzi monologicznej i dialogowej – łącznie

Stosowność stylu	Poprawność gramatyczna i leksykalna	Poprawność wymowy i prozodia	Ocena
Styl stosowny (dopuszczalne drobne usterki)	Brak rażących błędów i licznych błędów	Zadowolająca	8
		Niezadowolająca	7
	Błąd rażący lub liczne błędy	Zadowolająca	6
		Niezadowolająca	5
Styl częściowo stosowny	Brak rażących błędów i licznych błędów	Zadowolająca	4
		Niezadowolająca	3
	Błąd rażący lub liczne błędy	Zadowolająca	2
		Niezadowolająca	1
Styl niestosowny			0

Styl uznaje się za stosowny, jeśli zachowana jest zasada *decorum* (dobór środków językowych jest adekwatny do sytuacji egzaminacyjnej, tematu i intencji wypowiedzi oraz odmiany mówionej). Dopuszczalne są drobne, sporadyczne odstępstwa od stosowności. **Styl częściowo stosowny** dotyczy wypowiedzi, w której zdający niefunkcjonalnie łączy różne style, nie kontroluje jednolitości stylu – np. w wypowiedzi pojawiają się wyrazy i konstrukcje charakterystyczne dla stylu potocznego, nieoficjalnego. **Styl jest niestosowny**, jeśli wypowiedź zawiera np. wulgaryzmy lub ma charakter obraźliwy.

Nie należy oczekiwać, że zdający będą używać struktur typowych dla języka pisanego. Język mówiony kieruje się swoimi prawami i takie jego cechy, jak: niekompletne wypowiedzi, elipsy (opuszczenia elementów wypowiedzi oczywistych ze względu na kontekst/sytuację wypowiedzi), zawahania, powtórzenia językowe itp. nie mogą wpływać na ocenę.

Poprawność gramatyczną i leksykalną ustala się na podstawie wagi i liczby błędów składniowych, fleksyjnych, leksykalnych i frazeologicznych.

Poprawność wymowy uznaje się za **niezadowolającą**, gdy wymowa jest niewyraźna w stopniu utrudniającym zrozumienie wypowiedzi oraz gdy występują rażące błędy fonetyczne (w tym w akcentowaniu). Nie bierze się pod uwagę wad wymowy (np. splenienia lub jąkania się), a także usterek spowodowanych emocjami.

1.4. CZĘŚĆ PISEMNA EGZAMINU MATURALNEGO Z JĘZYKA UKRAIŃSKIEGO NA POZIOMIE PODSTAWOWYM

Egzamin maturalny z języka ukraińskiego w części pisemnej na poziomie podstawowym sprawdza umiejętność wykonywania na tekście nieliterackim operacji dowodzących jego rozumienia na różnych poziomach (część testowa) oraz pisania własnego tekstu (wypracowanie) w związku z tekstem literackim zamieszczonym w arkuszu.

Charakterystyka egzaminu pisemnego na poziomie podstawowym

Podczas egzaminu zdający otrzymuje jeden arkusz egzaminacyjny, który składa się z dwóch części: a) testu sprawdzającego umiejętność wykonywania na tekście nieliterackim operacji dowodzących jego rozumienia na różnych poziomach, b) części sprawdzającej umiejętność pisania własnego tekstu (wypracowania). Na rozwiązanie zadań z arkusza zdający ma 170 minut i sam decyduje o rozłożeniu w czasie pracy nad testem oraz wypracowaniem.

Test

Część testowa arkusza egzaminacyjnego składa się z:

- a) dwóch lub trzech tekstów liczących łącznie nie więcej niż 1000 słów,
- b) wiązki 4–7 zamkniętych i/lub otwartych zadań do poszczególnych tekstów z miejscem na wpisanie odpowiedzi.

Łącznie w części pierwszej arkusza znajdzie się 8–14 zadań zróżnicowanych pod względem formy oraz sprawdzających różne kompetencje.

Tekst

Teksty, do których odnoszą się zadania, mogą mieć charakter popularnonaukowy, publicystyczny (w formach wymienionych w podstawie programowej, takich jak: artykuł, felieton, reportaż – z poziomu szkoły ponadgimnazjalnej, wywiad – z poziomu gimnazjum) lub polityczny (przemówienie).

Zadania egzaminacyjne

Zadania w teście mogą mieć formę zamkniętą lub otwartą. Nie ograniczają się do sprawdzania umiejętności wyszukiwania informacji w tekście, ale – obligatoryjnie – służą rozpoznaniu poziomu umiejętności analizy tekstu i jego przekształceń, a także świadomości językowej.

Zadania testowe sprawdzające rozumienie czytanego tekstu (na poziomie złożonym) mogą dotyczyć

1. na poziomie znaczeń:

- wyszukiwania informacji złożonych,
- dostrzegania powiązań między informacjami,
- dostrzegania związków przyczynowo-skutkowych między zdarzeniami,
- odróżniania informacji ważnych od drugorzędnych,
- wnioskowania na podstawie przesłanek zawartych w tekście,
- określania tematu/głównej myśli/przesłania tekstu,
- dostrzegania relacji między częściami składowymi tekstu,
- określania stosunku autora do opisanych zagadnień,
- zadawania pytań do tekstu,
- rozpoznawania znaczeń przenośnych wyrazów i konstrukcji wyrazowych;

2. na poziomie struktury:
 - rozumienia funkcji środków językowych w tekście, w tym epitetu, porównania, przenośni;
 - badania struktury tekstu,
 - określania tezy tekstu i wskazywania argumentów,
 - objaśniania funkcji wydzielonych fragmentów tekstu na tle całości,
 - wyodrębniania części składowych utworu, określania powiązań między nimi;
3. na poziomie komunikacji:
 - rozpoznawania faktów i opinii,
 - wyrażania stosunku do opinii autora (czytanie krytyczne).

Zadania testowe sprawdzające umiejętność wykonywania działań na tekście mogą dotyczyć:

- wyszukiwania słów (pojęć) kluczowych,
- transformacji tekstu, czyli różnych przekształceń jego struktury, opartych na zasadzie równoważności, służących m.in. dostosowaniu formy tekstu do zadanego celu (np. zmiana konwencji stylistycznej i pytanie o efekt takiego zabiegu czy przekształcenia składniowe podporządkowane różnym intencjom komunikacyjnym),
- formułowania pytań, na które odpowiedzią są kolejne zdania lub fragmenty tekstu,
- streszczenia,
- tworzenia planu tekstu.

Zadania testowe sprawdzające świadomość językową mogą dotyczyć:

- słownictwa, czyli m.in. znaczenia wyrazów, wyrazów i konstrukcji synonimicznych, wyrazów wieloznacznych, definiowania pojęć,
- słowotwórstwa, czyli analizowania budowy wyrazów pochodnych i sposobu ich tworzenia,
- fleksji, czyli odmiany wyrazów,
- składni w tekście, czyli m.in. budowy wypowiedzeń, funkcji wyrazów w zdaniu (podmiotu, orzeczenia, dopełnienia, przydawki, okolicznika), związków składniowych między częściami zdania, budowy zdań złożonych, szyku wyrazów i wypowiedzeń składowych w wypowiedzeniu złożonym, transformacji opartych na równoważności jednostek języka i konstrukcji językowych,
- funkcji tekstu,
- cech gatunkowych tekstu,
- zagadnień stylistycznych, czyli m.in. wartości stylistycznej środków językowych w tekstach stworzonych w różnych celach i w różnych sytuacjach komunikacyjnych, cech tekstów należących do poszczególnych stylów funkcjonalnych języka ukraińskiego (naukowego, popularnonaukowego, publicystycznego, potocznego, urzędowego, artystycznego), zabiegów stylizacyjnych (archaizacja, dialektyzacja, kolokwializacja), różnicy pomiędzy tekstem ustnym a pisany,
- innych umiejętności wskazanych w podstawie programowej dla II, III i IV etapu edukacyjnego w części II – *Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji*.

Wypracowanie

Część arkusza egzaminacyjnego, w której sprawdza się umiejętność pisania własnego tekstu zawiera dwa tematy wypracowań do wyboru: jeden wymagający napisania rozprawki, drugi – interpretacji tekstu poetyckiego. Zdający realizuje jeden temat.

Rozprawka

Zadanie składa się z polecenia i tekstu epickiego lub dramatycznego.

Rozprawka na poziomie podstawowym jest formą wypowiedzi pisemnej na podany temat, w której od zdającego wymaga się:

- zrozumienia załączonego do polecenia tekstu literackiego (epickiego lub dramatycznego),
- sformułowania własnego stanowiska (tezy lub hipotezy) wobec problemu postawionego w poleceniu i odnoszącego się do zamieszczonego w arkuszu tekstu literackiego,
- rzeczowego uzasadnienia swojego stanowiska,
- odwołania się do załączonego tekstu oraz do wybranego tekstu/wybranych tekstów kultury. W przypadku, jeśli dany tekst literacki jest fragmentem lektury oznaczonej jako obowiązkowa, zdający powinien także odwołać się do całości utworu. Szczegółowe wskazówki dotyczące liczby i sposobu odwołania się do tekstów znajdują się w poleceniu,
- napisania wypowiedzi, którą powinien cechować widoczny zamysł kompozycyjny, wyrażający się w funkcjonalnej segmentacji i uporządkowaniu tekstu stosownie do wskazanego gatunku wypowiedzi.

Wypracowanie nie może liczyć mniej niż 250 słów.

Rozprawka na poziomie podstawowym sprawdza zarówno umiejętność odbioru, analizy i interpretacji tekstu literackiego, jak i tworzenia własnej wypowiedzi. Aby przygotować tego rodzaju wypowiedź, zdający musi najpierw rozpoznać sens załączonego do polecenia tekstu, określić jego problematykę, odnaleźć elementy znaczące dla odczytania utworu, a następnie wyszukać odpowiednie konteksty (teksty kultury) przydatne do opracowania zagadnienia wskazanego w poleceniu, a więc porównać funkcjonowanie tych samych motywów w różnych tekstach kultury.

Interpretacja tekstu poetyckiego

Zadanie składa się z polecenia i utworu poetyckiego lub jego fragmentu.

Praca interpretacyjna powinna polegać na przedstawieniu propozycji odczytania utworu poetyckiego, czyli zaprezentowaniu zrozumianych przez zdającego sensów tekstu. Zadaniem zdającego jest uzasadnienie postawionej tezy/hipotezy interpretacyjnej za pomocą argumentów pozwalających na jej uprawomocnienie.

Część argumentacyjna powinna zawierać ustalenia analityczne dotyczące na przykład:

- elementów dostrzeżonej w utworze sytuacji komunikacyjnej;
- kompozycji tekstu oraz jej funkcji;
- cech stylu wypowiedzi i użytych w niej środków językowych (zwłaszcza artystycznych) oraz ich funkcji;
- dosłownych i niedosłownych znaczeń poszczególnych elementów utworu (w tym jego tytułu), zwłaszcza metaforycznych, alegorycznych i symbolicznych;
- przynależności gatunkowej tekstu;
- kreacji świata przedstawionego (w tym funkcji motywów literackich występujących w przeczytanym tekście);
- odwołań do kontekstów, ze szczególnym uwzględnieniem innych tekstów kultury.

Praca interpretacyjna winna zawierać wyprowadzone z tych ustaleń wnioski służące osiągnięciu głównego celu pracy, czyli zaprezentowaniu odczytania dzieła.

Zdający może zbudować wypowiedź w rozmaity sposób: w porządku linearnym prowadzącym od poszczególnych ustaleń analitycznych do wniosków natury ogólnej;

linearnym prowadzącym od postawienia tezy/hipotezy poprzez prezentację argumentów w postaci ustaleń szczegółowych, po sformułowanie wniosku; w porządku nieliniowym – zgodnie z pojawiającymi się skojarzeniami, rozszerzającymi krąg ustaleń lub zawężającymi i pogłębiającymi je.

Interpretacja tekstu poetyckiego winna przybrać formę dłuższej wypowiedzi argumentacyjnej. Ma ona służyć sprawdzeniu umiejętności zdającego z zakresu tworzenia wypowiedzi pisanej zgodnie z podstawowymi regułami jej organizacji, zachowującej zasady spójności znaczeniowej i logicznej, posiadającej czytelną kompozycję, a także spójnej, stosownej i funkcjonalnej pod względem stylistycznym. Wypracowanie nie może liczyć mniej niż 250 słów.

Zdający, realizując tę formę wypowiedzi, ma wykazać się umiejętnościami opisanymi w podstawie programowej na poziomie wymagań szczegółowych z zakresu analizy i interpretacji tekstów kultury.

Przykładowe zadania na egzamin pisemny na poziomie podstawowym przedstawiono w *Informatorze* na stronach 41–57.

Ocenianie– egzamin pisemny na poziomie podstawowym

Oceny części testowej i wypracowań dokonują egzaminatorzy okręgowej komisji egzaminacyjnej, przyznając punkty zgodnie z kryteriami oceniania w wypadku testu i z kryteriami oceny w wypadku wypracowania.

Łącznie za test i wypracowanie można uzyskać 50 punktów, w tym:

- za część testową – 13 punktów,
- za wypracowanie – 37 punktów.

Ocena testu

W części sprawdzającej rozumienie czytanego tekstu każda odpowiedź na zawarte w arkuszu zadania otwarte i zamknięte jest punktowana. Liczba punktów podana jest w arkuszu egzaminacyjnym obok zadania, a w kryteriach oceniania uszczegółowione są zasady przyznawania punktów.

Ocena wypracowania

W części sprawdzającej umiejętność pisania za kryteria najważniejsze uznaje się:

- w przypadku rozprawki: sformułowanie swojego stanowiska wobec problemu podanego w poleceniu i uzasadnienie stanowiska,
- w przypadku interpretacji: sformułowanie koncepcji interpretacyjnej i uzasadnienie tezy interpretacyjnej.

Za kryteria wspomagające w obu formach gatunkowych uznaje się poprawność rzeczową, zamysł kompozycyjny, spójność lokalną tekstu, styl tekstu, poprawność językową i poprawność zapisu.

Szczegółowe kryteria oceniania wypowiedzi w części pisemnej egzaminu maturalnego z języka ukraińskiego na poziomie podstawowym zostały przedstawione na kolejnych stronach.

Kryteria oceny rozprawki

A	Sformułowanie stanowiska wobec problemu podanego w poleceniu	B	Uzasadnienie stanowiska	C	Poprawność rzeczowa	D	Zamysł kompozycyjny	E	Spójność lokalna	F	Styl tekstu	G	Poprawność językowa	H	Poprawność zapisu
6	Stanowisko jest adekwatne do problemu podanego w poleceniu	12	Uzasadnienie trafne, szerokie i pogłębione	2	Brak błędów rzeczowych	4	Kompozycja funkcjonalna	2	Pełna spójność wypowiedzi lub nieznaczące zaburzenia spójności	3	Styl stosowny	4	Brak błędów lub nieliczne błędy nierażące	4	Zapis w pełni poprawny lub nieliczne błędy nierażące
		9	Uzasadnienie trafne i szerokie												
3	Stanowisko jest częściowo adekwatne do problemu podanego w poleceniu	6	Uzasadnienie trafne, ale wąskie	1	Nie więcej niż jeden błąd rzeczowy	2	Zaburzenia funkcjonalności kompozycji	1	Znaczące zaburzenia spójności	1	Styl częściowo stosowny	2	Liczne błędy nierażące lub nieliczne błędy rażące	2	Liczne błędy nierażące lub nieliczne błędy rażące
		4	Uzasadnienie częściowe												
0	Stanowisko jest nieadekwatne lub brak stanowiska	0	Brak uzasadnienia stanowiska	0	Błędy rzeczowe	0	Brak zamysłu kompozycyjnego	0	Wypowiedź niespójna	0	Styl niestosowny	0	Liczne błędy rażące	0	Liczne błędy rażące

UWAGA

Jeśli w kategorii A praca uzyska 0 punktów, egzaminator nie przyznaje punktów w pozostałych kategoriach.

Jeśli w kategorii A praca uzyska 3 punkty, a w kategorii B – 0 punktów, egzaminator nie przyznaje punktów w pozostałych kategoriach.

Jeśli praca składa się z mniej niż 250 słów, egzaminator przyznaje punkty tylko w kategoriach A, B i C.

Pojawienie się rzeczowego błędu kardynalnego dyskwalifikuje pracę – zdający otrzymuje 0 punktów.

Objaśnienia

A. Sformułowanie stanowiska (np. w postaci tezy lub hipotezy). Zdający powinien zrozumieć problem postawiony w poleceniu i sformułować stanowisko będące rozwiązaniem problemu. Stanowisko jest oceniane ze względu na to, czy jest **udaną próbą rozwiązania problemu**.

Adekwatność to odpowiedniość (zgodność, współmierność) **stanowiska i problemu** (zdający może się zgodzić, nie zgodzić, zachować postawę ambiwalentną wobec istoty problemu).

Stanowisko będące częściowo udaną próbą rozwiązania problemu jest skutkiem niepełnego zrozumienia problemu lub niepełnego zrozumienia tekstu.

Wypowiedź argumentacyjna, w której brak stanowiska, może zawierać jedynie streszczenie tekstu, biografię autora itp. lub rozwijać myśli niezwiązane z poleceniem.

Sformułowanie stanowiska nie musi stanowić wyodrębnionej części rozprawki.

B. Uzasadnienie stanowiska. Uzasadnienie jest oceniane ze względu na to, czy jest **trafne**, czy jest **szerokie i czy jest pogłębione**.

Uzasadnienie nie musi być graficznie wyodrębnioną częścią rozprawki.

Uzasadnienie **trafne** zawiera logicznie poprawne argumenty (czyli stwierdzenia poparte przykładami) za przyjętym rozwiązaniem problemu.

Szerokość uzasadnienia ocenia się na podstawie tego, czy zdający w swojej wypowiedzi odniósł się do wszystkich elementów wskazanych w poleceniu.

Uzasadnienie jest **szerokie**, jeśli zdający trafnie odniósł się do wszystkich elementów wskazanych w poleceniu.

Uzasadnienie jest wąskie, jeśli zdający trafnie odniósł się tylko do niektórych elementów wskazanych w poleceniu (np. nie odniósł się do podanego w zadaniu tekstu lub nie przywołał innego tekstu kultury).

Uzasadnienie **pogłębione** to uzasadnienie, w którym zdający **wnikliwie** odniósł się w rozwinięciu do **wszystkich elementów** polecenia.

Uzasadnienie jest **częściowe**, jeżeli (a) niektórych argumentów nie można uznać za logicznie poprawne wobec przyjętego stanowiska lub (b) niektóre argumenty są niepoparte przykładami, lub (c) niektóre argumenty są wzajemnie sprzeczne.

Wypowiedź argumentacyjna, w której **brak uzasadnienia**, nie zawiera logicznie poprawnych argumentów za przyjętym rozwiązaniem problemu lub rozwija myśli niezwiązane ze stanowiskiem.

C. Poprawność rzeczową ocenia się na podstawie liczby błędów rzeczowych. Pomyłki (np. w nazwach własnych lub datach) niewpływające na uzasadnienie stanowiska wobec problemu uważa się za usterki, a nie błędy rzeczowe.

Błąd kardynalny to błąd rzeczowy świadczący o nieznajomości: (1) tekstu kultury, do którego odwołuje się zdający, oraz (2) kontekstu interpretacyjnego przywołanego przez zdającego.

D. Kompozycję ocenia się ze względu na **funkcjonalność segmentacji i uporządkowania tekstu** zgodnie z wybranym przez zdającego gatunkiem wypowiedzi. Należy wziąć pod uwagę, czy w tekście zostały wyodrębnione – językowo i graficznie – części pracy i akapity niezbędne dla jasnego przedstawienia stanowiska i uzasadniających je argumentów oraz czy wyodrębnione części i akapity są logicznie i konsekwentnie uporządkowane (bez luk i zbędnych powtórzeń).

Kompozycja jest **funkcjonalna**, jeśli podział tekstu na segmenty (części) i ich porządek (układ) są ściśle powiązane z porządkiem treści i realizowanymi w tekście funkcjami retorycznymi. Odejście od zasady trójdzielnej kompozycji nie jest błędem, jeśli segmentacja jest funkcjonalna.

E. Spójność lokalną ocenia się na podstawie zgodności logicznej i gramatycznej między kolejnymi, znajdującymi się w bezpośrednim sąsiedztwie zdaniami w akapitach. Znaczne zaburzenia spójności wypowiedzi to np. akapity zbudowane z sekwencji zdań niepowiązanych ze sobą ani logicznie, ani gramatycznie (potok luźnych myśli, skojarzeń).

F. Styl tekstu napisanego przez zdającego ocenia się ze względu na **stosowność**.

Styl uznaje się za stosowny, jeśli zachowana jest zasada *decorum* (dobór środków językowych jest celowy i adekwatny do wybranego przez zdającego gatunku wypowiedzi, sytuacji egzaminacyjnej, tematu i intencji wypowiedzi oraz odmiany pisanej języka). Dopuszczalne są drobne, sporadyczne odstępstwa od stosowności.

Styl częściowo stosowny dotyczy wypowiedzi, w której zdający niefunkcjonalnie łączy różne style, nie kontroluje jednolitości stylu – np. w wypowiedzi pojawiają się wyrazy i konstrukcje z języka potocznego, nieoficjalnego, wtręty ze stylu urzędowego, nadmierna metaforyka.

Mieszanie różnych stylów wypowiedzi uznaje się za uzasadnione, jeśli jest funkcjonalne.

Styl jest niestosowny, jeśli wypowiedź zawiera np. wulgaryzmy lub ma charakter obraźliwy. Styl wypracowania nie musi być zgodny z upodobaniami stylistycznymi egzaminatora.

G. Poprawność językową ocenia się ze względu na **liczbę** i **wagę** błędów składniowych, leksykalnych, słowotwórczych, frazeologicznych, fleksyjnych i stylistycznych.

Błąd stylistyczny to konstrukcja zgodna z normą językową, ale niewłaściwa w sytuacji, w której powstaje tekst, oraz nieodpowiednia dla stylu, w jakim tekst jest pisany, np. udziwniona metafora, niefunkcjonalny kolokwializm, wulgaryzm, nieuzasadnione powtórzenie leksykalne lub składniowe. Błędów logicznych nie uznaje się za błędy stylistyczne.

H. Poprawność zapisu ocenia się ze względu na **liczbę** błędów ortograficznych i interpunkcyjnych (szacowaną odpowiednio do objętości tekstu) oraz ich **wagę** (błędy rażące i nierażące). Za **błąd rażący** uznaje się błąd, który polega na naruszeniu ogólnej reguły ortograficznej lub interpunkcyjnej w zapisie słów lub fraz o wysokiej frekwencji.

Kryteria oceny interpretacji utworu poetyckiego

A	Koncepcja interpretacyjna	B	Uzasadnienie tezy interpretacyjnej	C	Poprawność rzeczowa	D	Zamysł kompozycyjny	E	Spójność lokalna	F	Styl tekstu	G	Poprawność językowa	H	Poprawność zapisu
6	Koncepcja niesprzeczna z utworem, spójna i obejmująca sensy niedosłowne	12	Uzasadnienie trafne i pogłębione	2	Brak błędów rzeczowych	4	Kompozycja funkcjonalna	2	Pełna spójność wypowiedzi lub nieznaczne zaburzenia spójności	3	Styl stosowny	4	Brak błędów lub nieliczne błędy nierażące	4	Zapis w pełni poprawny lub nieliczne błędy nierażące
4	Koncepcja niesprzeczna z utworem, ale niespójna i/lub obejmująca w większości znaczenia dosłowne	8	Uzasadnienie trafne, ale niepogłębione	1	Nie więcej niż jeden błąd rzeczowy	2	Zaburzenia funkcjonalności kompozycji	1	Znaczne zaburzenia spójności	1	Styl częściowo stosowny	2	Liczne błędy nierażące lub nieliczne błędy rażące	2	Liczne błędy nierażące lub nieliczne błędy rażące
2	Koncepcja częściowo sprzeczna z utworem	4	Uzasadnienie częściowo trafne												
0	Brak koncepcji lub koncepcja całkowicie sprzeczna z utworem	0	Brak trafnych argumentów uzasadniających interpretację	0	Błędy rzeczowe	0	Brak zamysłu kompozycyjnego	0	Wypowiedź niespójna	0	Styl niestosowny	0	Liczne błędy rażące	0	Liczne błędy rażące

UWAGA

Jeśli w kategorii A praca uzyska 0 punktów, egzaminator nie przyznaje punktów w pozostałych kategoriach.

Jeśli w kategorii A praca uzyska 2 punkty, a w kategorii B – 0 punktów, egzaminator nie przyznaje punktów w pozostałych kategoriach.

Jeśli praca składa się z mniej niż 250 słów, egzaminator przyznaje punkty tylko w kategoriach A, B i C.

Pojawienie się rzeczowego błędu kardynalnego dyskwalifikuje pracę – zdający otrzymuje 0 punktów.

Objaśnienia

A. Koncepcja interpretacyjna jest efektem poszukiwania przez zdającego całościowego sensu utworu, tzn. jest pomysłem na jego odczytanie (wyrażonym np. w postaci tezy lub hipotezy interpretacyjnej). Ocenia się ją ze względu na to, czy jest **niesprzeczna z utworem i** czy jest **spójna**, a także czy zdający dociera do sensów niedosłownych interpretowanego utworu, czy czyta go jedynie na poziomie dosłownym.

- Koncepcja jest **częściowo sprzeczna** z utworem, jeśli jedynie we fragmentach (lub fragmencie) znajduje potwierdzenie w tekście.
- Koncepcja jest **całkowicie sprzeczna** z utworem, jeśli nawet we fragmentach (lub fragmencie) nie znajduje potwierdzenia w tekście.
- Koncepcja jest **spójna**, gdy obejmuje i łączy w całość odszukane przez piszącego sensory utworu.
- Koncepcja jest **niespójna**, gdy jest fragmentaryczna, tzn. rekonstruuje pojedyncze sensory cząstkowe (np. z poszczególnych strof tekstu) bez wskazania całościowego sensu utworu, oraz gdy zawiera luźno powiązane, niepowiązane lub wzajemnie wykluczające się odczytania sensu utworu (niesprzeczne z interpretowanym utworem).

Brak koncepcji to brak śladów poszukiwania sensu utworu (całościowego i/lub sensów cząstkowych) – praca nie jest interpretacją, a np. streszczeniem.

Koncepcja interpretacyjna nie musi stanowić wyodrębnionej części pracy, może wynikać z jej całościowej wymowy.

B. Uzasadnienie interpretacji jest oceniane ze względu na to, czy jest **trafne** i czy jest **pogłębione**.

- Uzasadnienie **trafne** zawiera wyłącznie **powiązane z tekstem argumenty na rzecz odczytania sensu utworu**. Argumenty muszą wynikać ze sfunkcjonalizowanej analizy, to znaczy wywodzić się z formy lub/i treści tekstu.
- Uzasadnienie jest **częściowo trafne**, jeśli w pracy oprócz niepowiązanych z tekstem lub/i niewynikających ze sfunkcjonalizowanej analizy argumentów został sformułowany przynajmniej jeden argument powiązany z tekstem i wynikający ze sfunkcjonalizowanej analizy.
- Uzasadnienie jest **pogłębione**, jeśli jest osadzone nie tylko w tekście, ale także w potwierdzonych tekstem i przyjętą koncepcją interpretacyjną kontekstach (np. biograficznym, historycznoliterackim, filozoficznym, kulturowym). Zdający powinien choć częściowo rozwinąć przywołany kontekst, aby uzasadnić jego pojawienie się.
- Uzasadnienie jest **niepogłębione**, gdy zdający przywołuje argumenty tylko z tekstu, albo tylko z kontekstu. Wszystkie argumenty muszą być sfunkcjonalizowane.

C. Poprawność rzeczową ocenia się na podstawie liczby błędów rzeczowych. Pomyłki (np. w nazwach własnych lub datach) niewpływające na koncepcję interpretacyjną uważa się za usterki, a nie błędy rzeczowe.

Błąd kardynalny to błąd rzeczowy świadczący o nieznajomości: (1) tekstu kultury, do którego odwołuje się zdający oraz (2) kontekstu interpretacyjnego przywołanego przez zdającego.

D. Kompozycję ocenia się ze względu na **funkcjonalność segmentacji i uporządkowania tekstu** zgodnie z wybranym przez zdającego gatunkiem wypowiedzi. Należy wziąć pod uwagę, czy w tekście zostały wyodrębnione – językowo i graficznie – części pracy i akapity niezbędne dla jasnego przedstawienia koncepcji interpretacyjnej i uzasadniających ją argumentów oraz czy wyodrębnione części i akapity są logicznie i konsekwentnie uporządkowane (bez luk i zbędnych powtórzeń). Kompozycja jest **funkcjonalna**, jeśli podział tekstu na segmenty (części) i ich porządek (układ) są ściśle powiązane z porządkiem treści i realizowanymi w tekście funkcjami retorycznymi. Odejście od zasady trójdzielnej kompozycji nie jest błędem, jeśli segmentacja jest funkcjonalna.

E. Spójność lokalną ocenia się na podstawie zgodności logicznej i gramatycznej między kolejnymi, znajdującymi się w bezpośrednim sąsiedztwie zdaniem w akapitach. Znaczne zaburzenia spójności wypowiedzi to np. akapity zbudowane z sekwencji zdań niepowiązanych ze sobą ani logicznie, ani gramatycznie (potok luźnych myśli, skojarzeń).

F. Styl tekstu napisanego przez zdającego ocenia się ze względu na **stosowność**.

Styl uznaje się za stosowny, jeśli zachowana jest zasada *decorum* (dobór środków językowych jest celowy i adekwatny do wybranego przez zdającego gatunku wypowiedzi, sytuacji egzaminacyjnej, tematu i intencji wypowiedzi oraz odmiany pisanej języka). Dopuszcza się drobne, sporadyczne odstępstwa od stosowności.

Styl częściowo stosowny dotyczy wypowiedzi, w której zdający niefunkcjonalnie łączy różne style, nie kontroluje jednolitości stylu – np. w wypowiedzi pojawiają się wyrazy i konstrukcje z języka potocznego, nieoficjalnego, wtręty ze stylu urzędowego, nadmierna metaforyka.

Mieszanie różnych stylów wypowiedzi uznaje się za uzasadnione, jeśli jest funkcjonalne.

Styl jest niestosowny, jeśli wypowiedź zawiera np. wulgaryzmy lub ma charakter obraźliwy.

Styl wypracowania nie musi być zgodny z upodobaniami stylistycznymi egzaminatora.

G. Poprawność językową ocenia się ze względu na **liczbę** i **wagę** błędów składniowych, leksykalnych, słowotwórczych, frazeologicznych, fleksyjnych i stylistycznych.

Błąd stylistyczny to konstrukcja zgodna z normą językową, ale niewłaściwa w sytuacji, w której powstaje tekst, oraz nieodpowiednia dla stylu, w jakim tekst jest pisany, np. udziwniona metafora, niefunkcjonalny kolokwializm, wulgaryzm, nieuzasadnione powtórzenie leksykalne lub składniowe. Błędów logicznych nie uznaje się za błędy stylistyczne.

H. Poprawność zapisu ocenia się ze względu na **liczbę** błędów ortograficznych i interpunkcyjnych (szacowaną odpowiednio do objętości tekstu) oraz ich **wagę** (błędy rażące i nierażące). Za **błąd rażący** uznaje się błąd, który polega na naruszeniu ogólnej reguły ortograficznej lub interpunkcyjnej w zapisie słów lub fraz o wysokiej frekwencji.

1.5. CZĘŚĆ PISEMNA EGZAMINU MATURALNEGO Z JĘZYKA UKRAIŃSKIEGO NA POZIOMIE ROZSZERZONYM

Egzamin maturalny z języka ukraińskiego w części pisemnej na poziomie rozszerzonym sprawdza umiejętność pisania własnego tekstu w związku z tekstem należącym do publicystyki krytycznej, z artykułem krytycznoliterackim, historycznoliterackim lub artykułem podejmującym ważne problemy związane z kulturą, językiem ojczystym, zamieszczonym w arkuszu lub dwoma tekstami literackimi zamieszczonymi w arkuszu.

Charakterystyka egzaminu pisemnego na poziomie rozszerzonym

Podczas egzaminu zdający otrzymuje jeden arkusz egzaminacyjny, zawierający 2 tematy wypracowań do wyboru – w tym jeden wymagający napisania wypowiedzi argumentacyjnej, drugi – interpretacji porównawczej dwóch tekstów literackich. Zdający realizuje jeden temat.

Na rozwiązanie zadań z arkusza zdający ma 180 minut.

Wypowiedź argumentacyjna

Zadanie składa się z polecenia i tekstu dotyczącego historii lub/i teorii literatury, języka, kultury.

Wypowiedź argumentacyjna na poziomie rozszerzonym jest formą wypowiedzi pisemnej, w której od zdającego wymaga się:

- zrozumienia załączonego do polecenia tekstu;
- określenia głównego problemu przedstawionego w tekście;
- rozważenia i oceny rozwiązania problemu, które przedstawił autor tekstu;
- odwołania się do załączonego tekstu oraz do innych, wybranych przez zdającego tekstów kultury;
- przygotowania wypowiedzi pisemnej (np. w formie rozprawki lub szkicu), którą powinien cechować widoczny zamysł kompozycyjny wyrażający się w funkcjonalnej segmentacji i uporządkowaniu tekstu ze względu na wybrany przez zdającego gatunek wypowiedzi.

Wypracowanie nie może liczyć mniej niż 300 słów.

Zadanie na poziomie rozszerzonym służy sprawdzeniu, czy zdający potrafi twórczo wykorzystać wypowiedzi takie, jak np. recenzja, szkic, artykuł, esej. Zdający korzysta przy tym nie tylko z dołączonego tekstu, ale odwołuje się do różnorodnych kontekstów kulturowych. Na tej podstawie sprawdza się, czy zdający spełnia wymienione wcześniej wymagania z poziomu podstawowego, jak również wymagania przypisane w podstawie programowej dla poziomu rozszerzonego.

Interpretacja porównawcza utworów literackich

Zadanie składa się z polecenia i dwóch tekstów literackich (epickich, lirycznych) lub ich fragmentów.

Interpretacja porównawcza utworów literackich polega na przedstawieniu propozycji odczytania dwóch utworów należących do jednego rodzaju literackiego (odpowiednio: lirycznych, epickich), czyli zaprezentowaniu zrozumianych przez zdającego sensów zawartych w tych tekstach, a następnie ustaleniu podobieństw i/lub różnic między nimi i przedstawieniu wniosków wynikających z zestawienia tych podobieństw/różnic. Zadaniem zdającego jest uzasadnienie postawionej tezy/hipotezy interpretacyjnej dotyczącej obu porównywanych utworów przez wskazanie rzeczowych argumentów pozwalających na jej uprawomocnienie.

Część argumentacyjna powinna zawierać ustalenia analityczne dotyczące na przykład:

- elementów sytuacji komunikacyjnych dostrzeżonych w utworach;
- kompozycji tekstów oraz ich funkcji;
- cech stylu wypowiedzi i użytych w nich środków językowych (zwłaszcza o charakterze artystycznym) oraz ich funkcji;
- dosłownych i niedosłownych znaczeń poszczególnych elementów utworów (w tym ich tytułów), zwłaszcza metaforycznych, alegorycznych i symbolicznych – w wypadku porównywania utworów lirycznych;
- przynależności gatunkowej tekstów;
- kreacji świata przedstawionego (w tym funkcji motywów literackich w przeczytanych tekstach);
- odwołań do kontekstów, ze szczególnym uwzględnieniem innych tekstów kultury.

Praca interpretacyjna winna zawierać wyprowadzone z tych ustaleń wnioski służące osiągnięciu głównego celu pracy, czyli zaprezentowaniu podobieństw/różnic w całościowych sensach utworów.

Zdający może zbudować wypowiedź w rozmaity sposób: w porządku linearnym prowadzącym od poszczególnych ustaleń analitycznych do wniosków natury ogólnej; w porządku linearnym prowadzącym od postawienia tezy/hipotezy, poprzez prezentację argumentów w postaci ustaleń szczegółowych po sformułowanie wniosku; w porządku nielinearnym – zgodnie z pojawiającymi się skojarzeniami, rozszerzającymi krąg ustaleń lub zawężającymi i pogłębiającymi je.

Interpretacja porównawcza dwóch tekstów literackich winna przybrać formę wypowiedzi argumentacyjnej. Ma ona służyć sprawdzeniu umiejętności zdającego z zakresu tworzenia wypowiedzi pisemnej zgodnie z podstawowymi regułami jej organizacji, zachowującej zasady spójności znaczeniowej i logicznej, posiadającej czytelną kompozycję, a także spójnej, stosownej i funkcjonalnej pod względem stylistycznym. Wypracowanie nie może liczyć mniej niż 300 słów.

Zdający, realizując tę formę wypowiedzi, ma wykazać się umiejętnościami opisanymi w podstawie programowej na poziomie wymagań szczegółowych w zakresie analizy i interpretacji tekstów kultury.

Przykładowe zadania na egzamin pisemny na poziomie rozszerzonym przedstawiono w *Informatorze* na stronach 58–70.

Ocenianie– egzamin pisemny na poziomie rozszerzonym

Oceny wypracowań dokonują egzaminatorzy okręgowej komisji egzaminacyjnej, przyznając punkty zgodnie z kryteriami oceny wypracowania.

Za wykonanie zadania egzaminacyjnego na poziomie rozszerzonym zdający może otrzymać maksymalnie 40 punktów.

Wypracowanie

W ocenie wypracowań z poziomu rozszerzonego za kryteria najważniejsze uznaje się:

- w przypadku wypowiedzi argumentacyjnej: określenie problemu podjętego w tekście i sformułowanie stanowiska wobec rozwiązania przyjętego przez autora tekstu,
- w przypadku interpretacji porównawczej: sformułowanie koncepcji porównywania utworów i uzasadnienie tezy interpretacyjnej.

Za kryteria wspomagające w obu formach gatunkowych uznaje się: poprawność rzeczową, zamysł kompozycyjny, spójność lokalną tekstu, styl tekstu, poprawność językową i poprawność zapisu.

Szczegółowe kryteria oceniania wypowiedzi w części pisemnej egzaminu maturalnego z języka ukraińskiego na poziomie rozszerzonym zostały przedstawione na kolejnych stronach.

Kryteria oceny wypowiedzi argumentacyjnej

A	Określenie problemu	B	Sformułowanie stanowiska wobec rozwiązania przyjętego przez autora tekstu	C	Poprawność rzeczowa	D	Zamysł kompozycyjny	E	Spójność lokalna	F	Styl tekstu	G	Poprawność językowa	H	Poprawność zapisu
9	Określenie problemu zgodne z tekstem i pełne	9	Stanowisko adekwatne do tekstu i pełne	2	Brak błędów rzeczowych	6	Kompozycja funkcjonalna	2	Pełna spójność wypowiedzi lub nieznaczące zaburzenia spójności	4	Styl stosowny	4	Brak błędów lub nieliczne błędy nierażące	4	Zapis w pełni poprawny lub nieliczne błędy nierażące
6	Określenie problemu zgodne z tekstem, ale niepełne	6	Stanowisko adekwatne do tekstu, ale niepełne			3	Zaburzenia funkcjonalności kompozycji	1	Znaczące zaburzenia spójności	2	Styl częściowo stosowny	2	Liczne błędy nierażące lub nieliczne błędy rażące	2	Liczne błędy nierażące lub nieliczne błędy rażące
3	Określenie problemu częściowo zgodne z tekstem	3	Stanowisko częściowo adekwatne do tekstu			0	Jeden błąd lub więcej błędów rzeczowych	0	Brak zamysłu kompozycyjnego	0	Wypowiedź niespójna	0	Styl niestosowny	0	Liczne błędy rażące

UWAGA

Jeśli w kategorii A praca uzyska 0 punktów, egzaminator nie przyznaje punktów w pozostałych kategoriach.

Jeśli w kategorii A praca uzyska 3 punkty, a w kategorii B – 0 punktów, egzaminator nie przyznaje punktów w pozostałych kategoriach.

Jeśli praca składa się z mniej niż 300 słów, egzaminator przyznaje punkty tylko w kategoriach A, B i C.

Pojawienie się rzeczowego błędu kardynalnego dyskwalifikuje pracę – zdający otrzymuje 0 punktów.

Objaśnienia

A. Określenie problemu. Zdający powinien zrozumieć, jaki problem podejmuje autor w przedstawionym fragmencie tekstu, i sformułować ten problem. Określenie problemu jest oceniane ze względu na to, czy jest **zgodne z tekstem** i czy jest **pełne**.

- Określenie problemu uważa się za **pełne**, jeśli praca zawiera zarówno odtworzenie problemu (np. w postaci pytania), jak i jego interpretację, czyli umieszczenie tego problemu w odpowiednim kontekście. Interpretacja problemu powinna być uzasadniona (np. wagę problemu można uzasadnić jego historycznymi uwarunkowaniami lub współczesnymi implikacjami).
- Określenie problemu uważa się za **niepełne**, jeśli praca nie zawiera interpretacji trafnie rozpoznanego problemu.
- Określenie problemu uważa się za **częściowo zgodne** z tekstem, jeśli zdający nie w pełni rozpoznaje problem główny lub wydobywa z tekstu tylko problem drugorzędny.

B. Sformułowanie stanowiska zdającego wobec rozwiązania przyjętego przez autora tekstu

Zdający powinien **omówić i ocenić rozwiązanie** zaproponowane przez autora w przedstawionym tekście. Sformułowanie stanowiska zdającego wobec rozwiązania przyjętego przez autora tekstu jest oceniane ze względu na to, czy jest **adekwatne do tekstu** i czy jest **pełne**.

- Sformułowanie stanowiska wobec rozwiązania przyjętego przez autora tekstu **częściowo adekwatne do tekstu** zniekształca rozwiązanie proponowane przez autora.
- Sformułowanie stanowiska wobec rozwiązania przyjętego przez autora tekstu uważa się za **pełne**, gdy zawiera ono odtworzenie rozwiązania przyjętego przez autora tekstu oraz trafne odwołania do innych tekstów kultury uzasadniające stanowisko zdającego.
- Sformułowanie stanowiska wobec rozwiązania przyjętego przez autora tekstu uważa się za **niepełne**, kiedy brak trafnego odwołania do innych tekstów kultury uzasadniających stanowisko zdającego.

C. Poprawność rzeczową ocenia się na podstawie liczby błędów rzeczowych. Pomyłki (np. w nazwach własnych lub datach) niewpływające na sformułowanie stanowiska wobec rozwiązania przyjętego przez autora tekstu uważa się za usterki, a nie błędy rzeczowe.

Błąd kardynalny to błąd rzeczowy świadczący o nieznamości: (1) tekstu kultury, do którego odwołuje się zdający oraz (2) kontekstu interpretacyjnego przywołanego przez zdającego.

D. Zamysł kompozycyjny ocenia się ze względu na **funkcjonalność segmentacji i uporządkowania tekstu** zgodnie z gatunkiem wypowiedzi. Należy wziąć pod uwagę, czy w tekście zostały wyodrębnione – językowo i graficznie – części pracy i akapity niezbędne dla jasnego sformułowania stanowiska i uzasadniających go argumentów oraz czy wyodrębnione części i akapity są uporządkowane konsekwentnie (bez luk i zbędnych powtórzeń).

- Kompozycja jest **funkcjonalna**, jeśli podział tekstu na segmenty (części) i ich porządek (układ) są ściśle powiązane z porządkiem treści i realizowanymi w tekście funkcjami retorycznymi. Odejście od zasady trójdzielnej kompozycji nie jest błędem, jeśli segmentacja jest funkcjonalna.

Wagę zaburzenia funkcjonalności ocenia egzaminator na podstawie całości pracy (np. brak zakończenia w pracy, w której Zdający jasno rozwija swoją myśl, uznaje się za niewielkie zaburzenie, natomiast brak rozdzielenia interpretacji problemu od interpretacji rozwiązania lub podważenie w zakończeniu wcześniejszych wywodów – za znaczne zaburzenie).

E. Spójność lokalną ocenia się na podstawie zgodności logicznej i gramatycznej między kolejnymi, znajdującymi się w bezpośrednim sąsiedztwie zdaniami w akapitach. Znaczne zaburzenia spójności wypowiedzi to np. akapity zbudowane z sekwencji zdań niepowiązanych ze sobą ani logicznie, ani gramatycznie (potok luźnych myśli, skojarzeń).

F. Styl tekstu napisanego przez zdającego ocenia się ze względu na **stosowność**.

Styl uznaje się za stosowny, jeśli zachowana jest zasada *decorum* (dobór środków językowych jest celowy i adekwatny do wybranego przez zdającego gatunku wypowiedzi, sytuacji egzaminacyjnej, tematu i intencji wypowiedzi oraz odmiany pisanej języka). Dopuszcza się drobne, sporadyczne odstępstwa od stosowności.

Styl częściowo stosowny dotyczy wypowiedzi, w której zdający niefunkcjonalnie łączy różne style, nie kontroluje jednolitości stylu – np. w wypowiedzi pojawiają się wyrazy i konstrukcje z języka potocznego, nieoficjalnego, wtręty ze stylu urzędowego, nadmierna metaforyka.

Mieszanie różnych stylów wypowiedzi uznaje się za uzasadnione, jeśli jest funkcjonalne.

Styl jest niestosowny, jeśli wypowiedź zawiera np. wulgaryzmy lub ma charakter obraźliwy.

Styl wypracowania nie musi być zgodny z upodobaniami stylistycznymi egzaminatora.

G. Poprawność językową ocenia się ze względu na **liczbę** i **wagę** błędów składniowych, leksykalnych, słowotwórczych, frazeologicznych, fleksyjnych i stylistycznych.

Błąd stylistyczny to konstrukcja zgodna z normą językową, ale niewłaściwa w sytuacji, w której powstaje tekst, oraz nieodpowiednia dla stylu, w jakim tekst jest pisany, np. udziwniona metafora, niefunkcjonalny kolokwializm, wulgaryzm, nieuzasadnione powtórzenie leksykalne lub składniowe. Błędów logicznych nie uznaje się za błędy stylistyczne.

H. Poprawność zapisu ocenia się ze względu na **liczbę** błędów ortograficznych i interpunkcyjnych (szacowaną odpowiednio do objętości tekstu) oraz ich **wagę** (błędy rażące i nierażące). Za **błąd rażący** uznaje się błąd, który polega na naruszeniu ogólnej reguły ortograficznej lub interpunkcyjnej w zapisie słów lub fraz o wysokiej frekwencji.

Kryteria oceny interpretacji porównawczej

A	Koncepcja porównywania utworów	B	Uzasadnienie tezy interpretacyjnej	C	Poprawność rzeczowa	D	Zamysł kompozycyjny	E	Spójność lokalna	F	Styl tekstu	G	Poprawność językowa	H	Poprawność zapisu
6	Koncepcja niesprzeczna z utworami i spójna	12	Uzasadnienie trafne, pogłębione	2	Brak błędów rzeczowych	6	Kompozycja funkcjonalna	2	Pełna spójność wypowiedzi lub nieznaczne zaburzenia spójności	4	Styl stosowny	4	Brak błędów lub nieliczne błędy nierażące	4	Zapis w pełni poprawny lub nieliczne błędy nierażące
4	Koncepcja niesprzeczna z utworami i częściowo spójna	8	Uzasadnienie trafne, ale niepogłębione							2	Styl częściowo stosowny	2	Liczne błędy nierażące lub nieliczne błędy rażące	2	Liczne błędy nierażące lub nieliczne błędy rażące
2	Koncepcja częściowo sprzeczna z utworami	4	Uzasadnienie częściowo trafne							3	Zaburzenia funkcjonalności kompozycji	1	Znaczne zaburzenia spójności		
0	Koncepcja sprzeczna z utworami lub brak koncepcji	0	Brak trafnych argumentów uzasadniających interpretację porównawczą	0	Jeden błąd lub więcej błędów rzeczowych	0	Brak zamysłu kompozycyjnego	0	Wypowiedź niespójna	0	Styl niestosowny	0	Liczne błędy rażące	0	Liczne błędy rażące

UWAGA

Jeśli w kategorii A praca uzyska 0 punktów, egzaminator nie przyznaje punktów w pozostałych kategoriach.

Jeśli w kategorii A praca uzyska 2 punkty, a w kategorii B – 0 punktów, egzaminator nie przyznaje punktów w pozostałych kategoriach.

Jeśli praca składa się z mniej niż 300 słów, egzaminator przyznaje punkty tylko w kategoriach A, B i C.

Pojawienie się rzeczowego błędu kardynalnego dyskwalifikuje pracę – zdający otrzymuje 0 punktów.

Objaśnienia

A. Koncepcja interpretacji porównawczej jest efektem poszukiwania przez zdającego sensów wynikających z zestawienia tekstów i wymaga ustalenia pewnych obszarów porównania, w których szuka się podobieństw i/lub różnic między utworami, a następnie wyciąga z tego wnioski. Koncepcja jest oceniana ze względu na to, czy jest **niesprzeczna z utworami** i czy jest **spójna**.

- Koncepcja jest **niesprzeczna z utworami**, jeśli znajduje potwierdzenia w obu tekstach, przy czym porównywane obszary są dla tekstów trafne i istotne, a nie drugorzędne. Koncepcja jest **częściowo sprzeczna** z utworami, jeśli jedynie we fragmentach (lub fragmentcie) znajduje potwierdzenie w tekstach lub porównywane obszary są dla tekstów drugorzędne. Koncepcja jest **całkowicie sprzeczna** z utworami, jeśli nawet we fragmentach (lub fragmentcie) nie znajduje potwierdzenia w tekstach.
- Koncepcja jest **spójna**, gdy wypowiedź w sposób wystarczający dla uzasadnienia tezy/hipotezy interpretacyjnej obejmuje i łączy w całość sensy obu utworów.
- Koncepcja jest **częściowo spójna**, gdy wypowiedź obejmuje i łączy sensy obu utworów, ale w sposób niewystarczający dla uzasadnienia tezy/hipotezy interpretacyjnej.
- Koncepcja jest **niespójna**, gdy wypowiedź obejmuje sensy każdego tekstu, ale ich nie łączy (tzn. wypowiedź składa się z dwóch niepowiązanych ze sobą interpretacji).
Brak koncepcji to brak wskazania zasady zestawienia utworów.

B. Uzasadnienie interpretacji jest oceniane ze względu na to, czy jest **trafne** i czy jest **pogłębione**.

- Uzasadnienie **trafne** zawiera wyłącznie **powiązane z tekstami argumenty na rzecz odczytania sensów wynikających z zestawienia utworów**. Argumenty muszą wynikać ze sfunkcjonalizowanej analizy, to znaczy wywodzić się z formy lub/i treści tekstów. Uzasadnienie jest częściowo trafne, jeśli w pracy oprócz niepowiązanych z tekstami lub/i niewynikających ze sfunkcjonalizowanej analizy argumentów pojawi się przynajmniej jeden argument powiązany z tekstami i wynikający ze sfunkcjonalizowanej analizy.
- Uzasadnienie jest **pogłębione**, jeśli jest osadzone nie tylko w tekstach, ale także w potwierdzonych tekstami i przyjętą koncepcją porównywania utworów kontekstach (np. biograficznym, historycznoliterackim, filozoficznym, kulturowym). Zdający powinien choć częściowo rozwinąć przywołany kontekst, aby uzasadnić jego pojawienie się.
- Uzasadnienie jest **niepogłębione**, gdy wszystkie argumenty są sfunkcjonalizowane, ale zdający przywołał je tylko z tekstów albo tylko z kontekstów.

C. Poprawność rzeczową ocenia się na podstawie liczby błędów rzeczowych. Pomyłki (np. w nazwach własnych lub datach) niewpływające na koncepcję interpretacyjną uważa się za usterki, a nie błędy rzeczowe.

Błąd kardynalny to błąd rzeczowy świadczący o nieznamości: (1) tekstu kultury, do którego odwołuje się zdający oraz (2) kontekstu interpretacyjnego przywołanego przez zdającego.

D. Kompozycję ocenia się ze względu na **funkcjonalność segmentacji i uporządkowania tekstu** zgodnie z wybranym przez zdającego gatunkiem wypowiedzi. Należy wziąć pod uwagę, czy w tekście zostały wyodrębnione – językowo i graficznie – części pracy i akapity niezbędne dla jasnego przedstawienia koncepcji interpretacyjnej i uzasadniających ją argumentów oraz czy wyodrębnione części i akapity są logicznie i konsekwentnie uporządkowane (bez luk i zbędnych powtórzeń).

Kompozycja jest **funkcjonalna**, jeśli podział tekstu na segmenty (części) i ich porządek (układ) są ściśle powiązane z porządkiem treści i realizowanymi w tekście funkcjami retorycznymi. Odejście od zasady trójdzielnej kompozycji nie jest błędem, jeśli segmentacja jest funkcjonalna.

E. Spójność lokalną ocenia się na podstawie zgodności logicznej i gramatycznej między kolejnymi, znajdującymi się w bezpośrednim sąsiedztwie zdaniem w akapitach. Znaczące zaburzenia spójności wypowiedzi to np. akapity zbudowane z sekwencji zdań niepowiązanych ze sobą ani logicznie, ani gramatycznie (potok luźnych myśli, skojarzeń).

F. Styl tekstu napisanego przez zdającego ocenia się ze względu na **stosowność**.

Styl uznaje się za stosowny, jeśli zachowana jest zasada *decorum* (dobór środków językowych jest celowy i adekwatny do wybranego przez zdającego gatunku wypowiedzi, sytuacji egzaminacyjnej, tematu i intencji wypowiedzi oraz odmiany pisanej języka). Dopuszcza się drobne, sporadyczne odstępstwa od stosowności.

Styl częściowo stosowny dotyczy wypowiedzi, w której zdający niefunkcjonalnie łączy różne style, nie kontroluje jednolitości stylu – np. w wypowiedzi pojawiają się wyrazy i konstrukcje z języka potocznego, nieoficjalnego, wtręty ze stylu urzędowego, nadmierna metaforyka.

Mieszanie różnych stylów wypowiedzi uznaje się za uzasadnione, jeśli jest funkcjonalne.

Styl jest niestosowny, jeśli wypowiedź zawiera np. wulgaryzmy lub ma charakter obraźliwy. Styl wypracowania nie musi być zgodny z upodobaniami stylistycznymi egzaminatora.

G. Poprawność językową ocenia się ze względu na **liczbę** i **wagę** błędów składniowych, leksykalnych, słowotwórczych, frazeologicznych, fleksyjnych i stylistycznych.

Błąd stylistyczny to konstrukcja zgodna z normą językową, ale niewłaściwa w sytuacji, w której powstaje tekst, oraz nieodpowiednia dla stylu, w jakim tekst jest pisany, np. udziwniona metafora, niefunkcjonalny kolokwializm, wulgaryzm, nieuzasadnione powtórzenie leksykalne lub składniowe. Błędów logicznych nie uznaje się za błędy stylistyczne.

H. Poprawność zapisu ocenia się ze względu na **liczbę** błędów ortograficznych i interpunkcyjnych (szacowaną odpowiednio do objętości tekstu) oraz ich **wagę** (błędy rażące i nierażące). Za **błąd rażący** uznaje się błąd, który polega na naruszeniu ogólnej reguły ortograficznej lub interpunkcyjnej w zapisie słów lub fraz o wysokiej frekwencji.

1.6. LISTA LEKTUR

* – lektura obowiązkowa

Poziom podstawowy

1. Нестор Літописець *Повість минулих літ**
2. Володимир Мономах *Повчання дітям*
3. Думи *Про Марусю Богуславку**; одна до вибору
4. Григорій Сковорода *Всякому місту звичай і права**; вибрані поезії із *Саду божественних пісень*; байка до вибору
5. Іван Котляревський *Енеїда* (I–IV)
6. Микола Гоголь *Тарас Бульба*
7. Тарас Шевченко *Причинна*; Іван Підкова; Катерина; Сон*; Заповіт; *І мертвим і живим**; *Мені однаково*
8. Іван Франко *Мойсей**; *Каменярі*; *Тричі мені являлася любов*; *Малий Мирон*; *Захар Беркут*
9. Василь Стефаник *Камінний хрест*; новела до вибору
10. Леся Українка *Лісова пісня**; *Мій шлях*; *І ти колись боролась, мов Ізраїль*
11. Михайло Коцюбинський *Тіні забутих предків**
12. Богдан Лепкий *Журавлі*; *Вона там є*
13. Євген Маланюк *Псалми степену* (ч. I і IV); вибрана поезія
14. Олена Теліга *Сучасникам*; вибрана поезія
15. Павло Тичина *Скорбна мати**; *Пам'яті тридцяти*; вибраний сонет з *Замість сонетів і октав*
16. Микола Хвильовий *Я (Романтика)**
17. Богдан Ігор Антонич *Елегія про співучі двері*
18. Остап Вишня *Чухраїнци*
19. Улас Самчук *Марія**
20. Василь Симоненко *Ти знаєш, що ти – людина?*; *Задивляюсь у твої зіниці*; вибрані поезії
21. Василь Стус *У цьому полі, синьому, як льон**; вибрана поезія з *Веселий цвинтар*
22. Ліна Костенко *Маруся Чурай** (фрагмент); *Пісенька з варіаціями*; *Доля*
23. Юрій Щербак *Чорнобиль*
24. Дмитро Павличко *Ти зрікся мови рідної*; *Два кольори*
25. Оксана Забужко *Голосом вісімдесятих*
26. Наталка Сняданко *Колекція пристрастей, або Пригоди молодій українки*
27. Юрій Андрухович *Рекреації** (фрагмент); *Місто-корабель* вибрані есе
28. Міля Лучак *Плаче небо над Карпатами*

Inne teksty kultury

wybrane czasopisma

filmu: „Голод 33” – О. Янчук, „Тіні забутих предків” – С. Параджанов

obrazu: „Катерина” та ін. Т. Шевченка

Poziom rozszerzony

1. *Слово про Ігорів похід*
2. Мелетій Смотрицький *Тренос* (уривки)
3. Тарас Шевченко *Гайдамаки*
4. Леся Українка *Бояриня*
5. Іван Франко 2 притчі до вибору
6. Михайло Коцюбинський *Intermezzo*
7. Ольга Кобилянська *В неділю рано зілля копала*

8. Олександр Олесь *Чари ночі; З журбою радість обнялась; Айстри*
9. Павло Тичина *Золотий гомін*
10. Богдан Ігор Антонич *Зелена Євангелія*
11. Сергій Жадан *Депеш Мод*
12. Тарас Прохасько *Порт Франківськ: вибр. фейлетони; З цього можна зробити кілька оповідань*
14. Марія Матіос *Солодка Даруся*

Inne teksty kultury

filmy: „Земля” – О. Довженко; „Тарас Бульба” – В. Бортко; „Кайдашева сім’я” – В. Городько

2.1.

Прикладові завдання з мови української з розв'язаннями. Частина усна

Завдання в *Інформаторі* не вичерпують всіх типів завдань, які можуть зустрітися в аркуші екзаменаційному. Не ілюструють також всіх вимог з мови української вказаних в основній програмі.

Завдання 1.

Переконай, що мистецтво володіння словом має важке значення. Які вербальні і невербальні засоби застосовують розробники реклами, щоб досягти цілі?

Вимоги загальні

- I. Розуміння специфіки свого національного або етнічного спадку (вимога з III етапу навчання)
- II. Вибір висловів і використання в них інформації (вимога з III етапу навчання)
- III. Створення висловів мовою національною або етнічною (вимога з III і IV етапу навчання)

Wymagania szczegółowe

1.2. Zdający dostrzega wzorce różnych postaw społecznych, narodowych, obywatelskich (wymaganie z III etapu kształcenia)

2. 18. Zdający odbiera komunikat przekazany za pomocą środków audiowizualnych – rozróżnia informacje przekazane werbalnie oraz zawarte w obrazie (wymaganie z III etapu kształcenia)

3.1. Zdający tworzy plan własnej wypowiedzi (wymaganie z III etapu kształcenia)

2. 9. Zdający hierarchizuje informacje w zależności od ich funkcji w przekazie (wymaganie z III etapu kształcenia)

3.1 Zdający tworzy dłuższy tekst mówiony zgodnie z podstawowymi regułami jego organizacji, przestrzegając zasad spójności znaczeniowej i logicznej (wymaganie z IV etapu kształcenia)

3.2. Zdający tworzy samodzielną wypowiedź argumentacyjną według podstawowych zasad logiki i retoryki (stawia tezę, dobiera i porządkuje argumenty, dobiera przykłady ilustrujące wywód myślowy, przeprowadza prawidłowe wnioskowanie) (wymaganie z IV etapu kształcenia)

3.3. Zdający przygotowuje wypowiedź (analizuje temat, dostosowuje do niego formę wypowiedzi, sporządza plan wypowiedzi) (wymaganie z IV etapu kształcenia)

Przykładowa realizacja zadania

Określenie problemu

Реклама – це найважливіша складова частина комплексу маркетингових заходів загалом; своєрідний інформаційний вплив на споживача.

Соціальна реклама відіграє величезну роль у наголошенні на важливих проблемах суспільства.

Teza

При правильній організації реклама дуже ефективна і сприяє швидкому забезпеченню окреслених цілей. Але для того, щоб реклама працювала, потрібно розробити стратегію рекламної кампанії.

Мовне й позамовне (звукове, візуальне, мультимедіальне) оформлення реклами має важливе значення для відповідного сприйняття адресатами інформації. Тому розробники реклами сягають до найрізноманітніших засобів.

Argumenty

Серед засобів впливу на адресата виділяємо мовні і позамовні чинники:

1. Вербальні засоби насамперед сягають до форм наказового способу дієслова, напр.: **бережи, не сміти, почни з себе.**
2. Типовим також є вживання відомих ширшому загалові фразеологізмів, як-от: **не будь свинею.**
3. Уживання присвійного займенника **свій** служить підкресленню спільної відповідальності людей за свої дії і природу загалом.
4. Мовні й позамовні чинники виявляються у таких засобах: покликання у тексті на вартості, які глибоко закорінені у нашій свідомості як найважливіші – **рідна земля – батьківщина** тощо. На пропонуваному малюнку вони постають у зображенні карти України з найвідомішими і найцікавішими місцями, які від згубного впливу людини можуть із неї зникнути .
5. Характерним є звернення **Це Твоя Земля**, у якому графічно підкреслено **Я** з великої літери, тобто йдеться про безпосередню роль особи-адресата комунікату в процесі збереження природи.

6. Звертання до природи з великої літери на знак пошани – **ІІ** – має на меті наблизити адресата до проблеми, показати спільність людини і природи.
7. Невербальні засоби виявляються у зображенні предметів і осіб, які викликають у нас відразу асоціації. Наприклад, **свині** викликають у нас асоціації з тими, хто чинить по-іншому, обов'язково у категоріях суспільно-негативного й неприйнятного.
8. Використання заборонного дорожнього знаку – **заборонена зупинка** – графічно зображує недозволені дії й вказує адресатові на порушення правил поведінки.

Podsumowanie

За допомогою усіх описаних засобів, за правильного їх компонування й зображення, вдається з великою переконливістю донести до адресата потрібну інформацію.

Zadanie 2.

Молода людина перед вибором... На основі картини Тетяни Яблонської, а також інших текстів культури розкрий тему.

Юність. Автор: Тетяна Яблонська, 1969. Національний художній музей України.

Wymagania ogólne

- I. *Rozumienie specyfiki swojego dziedzictwa narodowego lub etnicznego* (wymaganie z III etapu kształcenia)
- II. *Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji* (wymaganie z III etapu kształcenia)
- III. *Tworzenie wypowiedzi w języku narodowym lub etnicznym* (wymaganie z III i IV etapu kształcenia)

Wymagania szczegółowe

- 1.2. *Zdający dostrzega wzorce różnych postaw społecznych, narodowych, obywatelskich* (wymaganie z III etapu kształcenia)
- 2.9. *Zdający hierarchizuje informacje w zależności od ich funkcji w przekazie* (wymaganie z III etapu kształcenia)
- 2.18. *Zdający odbiera komunikat przekazany za pomocą środków audiowizualnych – rozróżnia informacje przekazane werbalnie oraz zawarte w obrazie* (wymaganie z III etapu kształcenia)
- 3.1. *Zdający tworzy plan własnej wypowiedzi* (wymaganie z III etapu kształcenia)
- 3.1. *Zdający tworzy dłuższy tekst mówiony zgodnie z podstawowymi regulami jego organizacji, przestrzegając zasad spójności znaczeniowej i logicznej* (wymaganie z IV etapu kształcenia)

3.2. *Zdający tworzy samodzielną wypowiedź argumentacyjną według podstawowych zasad logiki i retoryki (stawia tezę, dobiera i porządkuje argumenty, dobiera przykłady ilustrujące wywód myślowy, przeprowadza prawidłowe wnioskowanie)* (wymaganie z IV etapu kształcenia)

3.3. *Zdający przygotowuje wypowiedź (analizuje temat, dostosowuje do niego formę wypowiedzi, sporządza plan wypowiedzi)* (wymaganie z IV etapu kształcenia)

Przykładowa realizacja zadania

Określenie problemu

Коли ти молодий, перед тобою відкриті усі двері, усі дороги видаються широкими і надзвичайно привабливими.

Teza

Але який шлях ти обереш і куди він тебе запровадить, залежить лише від тебе. І добре, щоб свого вибору ніколи не шкодувати, адже він на все життя.

Argumenty

1. Вибір молодої людини визначатиме все її майбутнє життя. Він може бути розумним або таким, який матиме згубний вплив і змарнує життя назавжди.

Цю тезу можна порівняти з віршем Василя Симоненка *Є тисячі доріг ...*, у якому змальовано призначення і вибір людини, а проблемним питанням є «Яку дорогу обрати в житті?». Можна знехтувати описаним у творі «батьківським полем», здобути славу й багатство, нагороди та привілеї. А можна, долаючи втому, обробляти свою ниву, чесно виконувати свою справу, реалізувати своє призначення відповідно до хисту. Ліричний герой вірша вибрав останнє, бо це – його нива, і він намагається йти широкою дорогою, а не вузькими стежками чи манівцями.

2. Перед молодою людиною відкриті безмежні простори й надзвичайні можливості, проте вибирати з-посеред нового, цікавого й незвіданого потрібно розважливо й розумно – обговорення картини *Юність*.

Цю тезу можна порівняти з питаннями, порушеними у вірші Василя Симоненка *Ти знаєш, що ти людина?*, в якому поет описує незмірні можливості, відкриті перед людиною і заохочує до пізнання нового і незвіданого. Він нагадує, що перед молоддю відкриті усі двері (озера, гаї, степи), потрібно навчитися користуватися тим, що дало нам життя, пам'ятаючи при цьому, що воно у нас одне, і варто жити активно, не марнувати часу на дрібниці.

3. Навчання чи робота? Сім'я чи самотність? Місто чи село? Ці та інші питання ми ставимо собі вже в молодому віці. Ці питання поставали й раніше перед нашими батьками, бабусями-дідусями. За нас цього ніхто не вирішить, а прийняте нами рішення визначить усю подальшу долю.

Сьогодні перед молоддю відкриті набагато ширші горизонти у порівнянні з минулим. Порівняти і простежити це можемо на основі твору Остапа Вишні *Як ми колись учились*, в якому описано досить обмежені можливості учнів і молоді у середині ХХ століття, їхні тогочасні обов'язки й буденність. Колишній стиль і рівень життя дуже відбігає від сьогоднішнього – багатшого на події і можливості.

4. Життя коротке й нетривале. Треба брати все, що воно нам дає, тішитися кожною хвилиною, проводити його безжурно й безтурботно. Тільки в молодих людей є достатньо запалу, щоб це зробити: використати вповні, змінити буденність, відкрити для себе весь світ.

Цю тезу можна порівняти з тематикою вірша В.Самійленка *Сміються-плачуть солов'ї...*, у якому він пише, що варто насолоджуватися коханням, радістю, веселощами, бо знов молодість не буде. Молодість буває тільки раз у житті – про це варто пам'ятати.

5. Свої спостереження.

Podsumowanie

Перед молодою людиною – весь світ із його багатством: подій, можливостей, починань, здобутків, розваг... Проте вона має складний вибір – знайти найбільш відповідне й правильне рішення, адже воно на все життя.

Zadanie 3.

Порівнюючи цей твір із іншим текстом культури, поясни, у чому полягає патріотизм. Якою є твоя думка?

Микола Вороний

Молодий патріот

Ось він ввесь, немов живий –
Любий, щедрий та сердечний,
Патріот наш молодий,
Легкодухий і безпечний.

Тип культурний козака:
Вміє він і заспівати,
Шпарко вчистить гопака,
Потім подиспутовати.

Чарку він не лле за пліт
І прокаже без упину
Ввесь Шевченків «Заповіт»,
Навіть другу половину.

Рідну мову любить – страх!
І, поводячись по-свинськи,
Просторікує в шинках
Виключно по-українськи.

Розважати панночок –
Це у нього спеціальність.
Ловить рибку на гачок
І скидає одвічальність.

Панночки, як рій, гудуть,
Панночки до нього линуць –
Патріотками стають,
Потім покритками гинуть.

На селі в святковий час
Він уп'ється з «меншим братом»;
І зовуть його у нас
«Хлопоманом», «демократом».

О, він щирий демократ!
Невмивака і нечоса,
Він усюди (супостат!)
Пальцем висякає носа.

Серце хай йому пусте,
Хай він буде ідіотом,
Він уславився, проте,
Українським патріотом.

Хай приходить слухний час,
Хай буяє хуртовина:
Патріоти єсть у нас –
Ще не вмерла Україна!

1902 р.

Вороний Микола, *Молодий патріот* (в:) *Українське слово. Хрестоматія української літератури та української критики ХХ ст. (у трьох книгах)*, Київ 1994, к. I, с. 227–228.

Wymagania ogólne

I. Rozumienie specyfiki swojego dziedzictwa narodowego lub etnicznego (wymaganie z III etapu kształcenia)

II. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji (wymaganie z IV etapu kształcenia)

III. Tworzenie wypowiedzi w języku narodowym lub etnicznym (wymaganie z III i IV etapu kształcenia)

IV. Analiza i interpretacja tekstów kultury (wymaganie z III i IV etapu kształcenia)

Wymagania szczegółowe

1.1. Zdający zna utwory literackie i inne teksty kultury ważne dla poczucia tożsamości narodowej lub etnicznej (wymaganie z III etapu kształcenia)

2.10. Zdający odczytuje sens tekstu (wymaganie z IV etapu kształcenia)

3.1. Zdający tworzy plan własnej wypowiedzi (wymaganie z III etapu kształcenia)

3.1. Zdający tworzy dłuższy tekst mówiony zgodnie z podstawowymi regułami jego organizacji, przestrzegając zasad spójności znaczeniowej i logicznej (wymaganie z IV etapu kształcenia)

3.2. Zdający tworzy samodzielną wypowiedź argumentacyjną według podstawowych zasad logiki i retoryki (stawia tezę, dobiera i porządkuje argumenty, dobiera przykłady ilustrujące wywód myślowy, przeprowadza prawidłowe wnioskowanie) (wymaganie z IV etapu kształcenia)

3.3. Zdający przygotowuje wypowiedź (analizuje temat, dostosowuje do niego formę wypowiedzi, sporządza plan wypowiedzi) (wymaganie z IV etapu kształcenia)

4.7. Zdający określa problematykę utworu (wymaganie z III etapu kształcenia)

4.5. Zdający rozpoznaje treści symboliczne utworu (wymaganie z IV etapu kształcenia)

Przykładowa realizacja zadania

Określenie problemu

М. Вороний зобразив українця в іронічний спосіб. Патріотизм – це певне моральне ставлення до своєї батьківщини.

Teza

Кожна людина незалежно від віку, статі, посади повинна бути патріотом. Бути Патріотом – означає гордитися своєю батьківщиною, дбати про збереження її характерних особливостей, її культурного надбання.

Argumenty

1. М. Вороний зобразив українця в іронічний спосіб. Він переконаний, що любити свою землю, свій народ – не означає обов'язково вихвалити, тому в нього є твори, в яких висміюється національна обмеженість, псевдопатріотизм.
2. Псевдопатріотизм це: заспівати, затанцювати, вивчити *Заповіт*, говорити по-українськи, брататися, однак при цьому поводить некультурно, нахабно, приносячи сором народові.
3. Патріотизм передбачає захищати інтереси своєї громади, народу. Наприклад у творі Василя Симоненка *Задивляюсь у твої зіниці* – ліричний герой розуміє, що патріотизм – це безмежна відданість і любов до Батьківщини, задля якої він готовий пожертвувати своїм життям.
4. Основною темою поетичної творчості Євгена Маланюка є Україна. Поет звертається до витоків української державницької традиції (князівсько-дружинницької доби, періоду гетьманування Б. Хмельницького, І. Мазепи, П. Орлика) в ній прагне відшукати підстави для творення сучасної держави. У творі *Ода до прийдешнього* Євген Маланюк звертається до народу. Патріотизм розуміє як утвердження державності України. Він заохочує до вольової реакції на зовнішню загрозу.
5. Свої спостереження: Формування патріотичних почуттів у новий час відбувається на основі живого зв'язку держави й особистості. Патріотизм – це індивідуальна відповідальність, збереження мови, культури, історії свого народу.

Podsumowanie

М. Вороний у творі *Молодий патріот* зобразив псевдопатріотизм. Наприклад, у творі Василя Симоненка *Задивляюсь у твої зіниці*, Євгена Маланюка *Ода до прийдешнього* патріотизм – це індивідуальна безмежна відданість і любов до Батьківщини. Для мене це – не ідеологічні гасла, а реальна діяльність.

2.2.

Przykładowe zadania z języka ukraińskiego z rozwiązaniami. Część pisemna na poziomie podstawowym

2.2.1. Testy

Tekst do zadań 1–4

Герой трилогії А. Дністрового (*Місто уповільненої дії, Пацки, Патетичний блуд*) Толік постійно перебуває в екзистенційній ситуації. Його життя сповнене трагізму (мати, яка постійно “веде боротьбу за виживання”; вітчим-алкоголік; безглузда смерть друзів; нерозуміння з іншими, відчуженість, самотність), відчуття незадоволення собою, постійної загрози смерті, відчаю, кризових ситуацій.

Саме відчуття позазнаходжуваності й невключеності до соціуму тінейджерів (попри формальну причетність до нього) закономірно призводить героя до самоаналізу, який завершується висновком про потребу самореалізації (втеча з рідного міста й вступ до Ніжинського педагогічного інституту).

Такий екзистенційний шлях героя трилогії відбиває загалом стан українського суспільства 90-х рр. ХХ ст. У прозі А. Дністрового постає абсурдний, алогічний світ, побудований на приматі матеріального і майже повному виключенні духовного. Але його людина не відчуває незадоволення, відчуження, відчаю за такої ситуації. Сенс існування вона вбачає у збереженні цього абсурду, адже такий життєвий вибір дозволяє звільнитися від відповідальності перед іншими й перш за все перед собою.

Якщо в трилогії показано лише спробу усвідомити власну інакшість, спробу пошуку себе й сенсу буття, то в новелі *Біла дівчинка* викладено концепцію інакшості як моделі людини майбутнього. Біла дівчинка, яка приходить не до міста, а повз / крізь нього, приносить, чи радше актуалізує в людях, бажання оновлення, самовдосконалення. Не випадково квінтесенцію нового (справжнього?!) буття у творі А. Дністрового уособлює саме дівчинка, а не хлопчик. Це майбутня жінка. [...] Тож саме дівчинка й стала провісницею змін.

Н. М. Філоненко, *МОТИВ ІНАКШОСТІ ЯК ЕКЗИСТЕНЦІЙНА КАТЕГОРІЯ В ПРОЗІ АНАТОЛІЯ ДНІТРОВОГО*, Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка № 6 (217), Ч. II, 2011, с. 42–46.

Завдання 1 (0–1)

Авторський неологізм, який з'явився у тексті, це:

- A. позазнаходжуваність.
- B. невключеність.
- C. тінейджер.
- D. соціум.

Wymagania ogólne

III. Tworzenie wypowiedzi (wymaganie z III etapu kształcenia)

Wymagania szczegółowe

3. 11. Zdający dostrzega różnicę pod względem zakresu i treści w znaczeniu wyrazów, rozpoznaje neologizm (wymaganie z III etapu kształcenia)

Poprawna odpowiedź

A. *позазнаходжуваність*

Schemat punktowania

1 pkt – za wybór odpowiedzi A.

0 pkt – za odpowiedź niepoprawną lub brak odpowiedzi

Завдання 2 (0–1)

До якого стилю слід віднести наведений текст?

.....

.....

Wymagania ogólne

II. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji (wymaganie z IV etapu kształcenia)

Wymagania szczegółowe

2. 8. Zdający rozpoznaje cechy gatunkowe tekstu (wymaganie z IV etapu kształcenia)

Poprawna odpowiedź

наукового

Schemat punktowania

1 pkt – za wskazanie stylu naukowego

0 pkt – za odpowiedź niepoprawną lub brak odpowiedzi

Завдання 3 (0–1)

Поясни вислів «абсурдний, алогічний світ».

.....

.....

Wymagania ogólne

II. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji (wymaganie z IV etapu kształcenia)

Wymagania szczegółowe

2. 10. Zdający odczytuje sens grupy zdań uporządkowanych w akapicie (wymaganie z IV etapu kształcenia)

Przykład poprawnej odpowiedzi

абсурдний, алогічний світ – незрозумілий для більшості, у якому існують речі, які не можна осягнути розумом

Schemat punktowania

1 pkt – za poprawne wyjaśnienie sformułowania

0 pkt – za odpowiedź niepoprawną lub brak odpowiedzi

Завдання 4 (0–1)

Яка роль сполучних слів *чи радше* у реченні *Біла дівчинка, яка приходить не до міста, а повз/крізь нього, приносить, чи радше актуалізує в людях, бажання оновлення, самовдосконалення.*

.....

.....

Wymagania ogólne

II. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji (wymaganie z IV etapu kształcenia)

Wymagania szczegółowe

2. 9. Zdający wskazuje charakterystyczne cechy stylu danego tekstu, nazywa zastosowane w nim środki językowe i określa ich funkcję w tekście. (wymaganie z IV etapu kształcenia)

Przykład poprawnej odpowiedzi

Ці слова передають упевненість автора у фактах, описаних у 2 частині речення (дівчинка не просто приносить оновлення, вона відновлює в людях позитивні риси, забуті ними).

Schemat punktowania

1 pkt – за poprawne wyjaśnienie funkcji słów *чи радше*

0 pkt – за odpowiedź niepoprawną lub brak odpowiedzi

Tekst do zadań 5–11

Молодь. Далеко НЕ Остання Барикада

Нічого не можна змінити – часто доводиться чути від молоді. Виїзд за кордон – єдина форма індивідуального порятунку, а ця країна – фатально безперспективна. Це глибоко не європейська теза. Однією з конститутивних ознак європейської ментальності є відчуття змін, які залежать від кожної окремої людини. Прагнути – означає могти. Це Кант.

З одного боку, молодь в Україні поставлена в драматичну ситуацію відсутності роботи, перспектив, безживної суспільної інерції. З іншого – не в часи війни живемо, а чума поки тільки виповзає з напіввідкритої пробірки. Зрештою, попереднім поколінням учитись чи то в сталінській системі, чи в хрущовській, чи в брежнєвській було значно складніше, за вільнодумство платили часто життям, а можливостей реалізації взагалі не було ніяких.

Зрозуміла інерція суспільства, з якого три чверті ніколи не виїздило за межі власних реалій. Але молодь, що рухається по світу! Яка має змогу порівняти. До чийх послуг сотні освітніх інституцій, європейських, американських, канадських структур. Поїхати і залишитись – найпростіше. До речі, і залишитись можна по-різному – шляхом відчуження від власної країни або шляхом тієї чи іншої для неї роботи.

Так, на позір нічого не відрізняє українську молодь від однолітків із Заходу. Знання мов, освіченість, стиль життя – рівень той самий, подекуди, може, й нижчий, а подекуди й вищий. Я сама через професійні і родинні обставини маю змогу бачити зблизька українську молодь. Зустрічаю серед них чимало людей унікальної душевної краси, особливої етичної якості, бо до західної, по суті, своєї освіченості вони додають ще й неповторні емоційні, моральні риси особистостей, що перебувають у постійному пошуку себе у світі і світу в собі.

Оксана Пахльовська *Молодь. Далеко НЕ Остання Барикада*(в:) http://www.ji-magazine.lviv.ua/anons2012/Pahlyovska_Ne_evropejska_Ukraina.htm

Завдання 5 (0–2)

У контексті двох перших абзаців поясни вислів «чума поки тільки виповзає з напіввідкритої пробірки».

.....

.....

Wymagania ogólne

II. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji (wymaganie z IV etapu kształcenia)

Wymagania szczegółowe

2. 10. Zdający odczytuje sens grupy zdań (wymaganie z IV etapu kształcenia)

Приклад poprawnej odpowiedzi

Під «чумою» у тексті розуміємо стан, у якому знайшлася молодь в Україні. Чума – це хвороба, страшна й небезпечна, уже забута у XXI ст., в цьому тексті передає стан, що почав активніше виявлятися у суспільстві.

Schemat punktowania

2 pkt – za poprawne wyjaśnienie słowa *чума* oraz poprawne wyjaśnienie kontekstu

1 pkt – za poprawne wyjaśnienie słowa *чума* lub poprawne wyjaśnienie kontekstu

0 pkt – za odpowiedź niepoprawną lub brak odpowiedzi

Завдання 6 (0–1)

Антонімом до ужитого в тексті слова *інерція* є

- а) бездіяльність.
- б) апатія.
- в) освіченість.
- г) активність.

Wymagania ogólne

III. Tworzenie wypowiedzi (wymaganie z III etapu kształcenia)

Wymagania szczegółowe

3. 11. Zdający dostrzega różnicę pod względem zakresu i treści w znaczeniu wyrazów, rozpoznaje antonimy (wymaganie z III etapu kształcenia)

Poprawna odpowiedź

Правильна відповідь з)

Schemat punktowania

1 pkt – za wskazanie podpunktu z)

0 pkt – za odpowiedź niepoprawną lub brak odpowiedzi

Завдання 7 (0–2)

Назви 2 фактори, які, на думку авторки тексту, спонукують українську молодь до виїзду на Захід.

.....

.....

Wymagania ogólne

II. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji (wymaganie z III i IV etapu kształcenia)

Wymagania szczegółowe

2. 10. *Zdający odczytuje sens grupy zdań* (wymaganie z IV etapu kształcenia)

2. 9. *Zdający hierarchizuje informacje w zależności od ich funkcji w przekazie* (wymaganie z III etapu kształcenia)

Przykład poprawnej odpowiedzi

відсутність змін

відсутність роботи

Schemat punktowania

2 pkt – za wskazanie 2 przyczyn

1 pkt – za wskazanie 1 przyczyny

0 pkt – za odpowiedź niepoprawną lub brak odpowiedzi

Завдання 8 (0–2)

Поясни своїми словами, як віднести інформацію з останнього абзацу до слів Канта «Прагнути – означає могти».

.....

.....

Wymagania ogólne

II. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji (wymaganie z III i IV etapu kształcenia)

III. Tworzenie wypowiedzi (wymaganie z III i IV etapu kształcenia)

Wymagania szczegółowe

2. 10. *Zdający odczytuje sens grupy zdań* (wymaganie z IV etapu kształcenia)

2. 9. *Zdający hierarchizuje informacje w zależności od ich funkcji w przekazie* (wymaganie z III etapu kształcenia)

3.14. *Zdający stosuje poprawnie różne rodzaje wypowiedzeń we własnych tekstach; dostosowuje szyk wyrazów i wypowiedzeń składowych do wagi, jaką nadaje przekazywanym informacjom* (wymaganie z III etapu kształcenia)

Przykład poprawnej odpowiedzi

У молоді багато бажань, прагнень і якби вона хотіла, напевно змінила б щось у своєму житті. Є приклади того, що крім прагнень, молодь нічого не робить і не вірить у себе.

Schemat punktowania

2 pkt – za wskazanie braku podejmowania działań przez młodzież oraz za określenie przyczyn takiego stanu rzeczy

1 pkt – za wskazanie braku podejmowania działań przez młodzież

0 pkt – za odpowiedź niepoprawną lub brak odpowiedzi

Завдання 9 (0–1)

Якою є думка автора тексту про виїзд молоді за кордон?

.....

.....

Wymagania ogólne

II. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji (wymaganie z IV etapu kształcenia)

Wymagania szczegółowe

2.10. Zdający odczytuje sens tekstu (a w nim znaczenia wyrazów, związków frazeologicznych, zdań, grup zdań uporządkowanych w akapicie), potrafi wydzielić jego fragmenty i objaśnić ich sens oraz funkcję na tle całości (wymaganie z IV etapu kształcenia)

Przykład poprawnej odpowiedzi

Молодь не повинна втікати, а їздити за кордон тоді, коли має змогу, наприклад, на навчання. Молоді люди повинні залишатися собою: шукати своє місце серед інших людей і спільнот, не асимілюватися, зберігати свою особистість.

Schemat punktowania

1 pkt – za poprawne sformułowanie poglądu autora

0 pkt – za odpowiedź niepoprawną lub brak odpowiedzi

Завдання 10 (0–1)

Визнач тезу останнього абзацу.

.....

.....

Wymagania ogólne

II. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji (wymaganie z IV etapu kształcenia)

Wymagania szczegółowe

2.10. Zdający odczytuje sens grupy zdań uporządkowanych w akapicie (wymaganie z IV etapu kształcenia)

Przykład poprawnej odpowiedzi

Українська молодь – особлива.

Schemat punktowania

1 pkt – za poprawne sformułowanie tezy

0 pkt – za odpowiedź niepoprawną lub brak odpowiedzi

Текст до задаń 1–4*“Моднявий ЖАХ” чи індивідуальність?*

Нещодавно почула від однієї модниці фразу: «Одяг у стилі ретро з леопардовою сумочкою – ЖАХ!!!». Фраза була адресована дівчині, одягненій у червону з білими колами сукню з сумочкою у коричнево-чорну леопардову пляму. На перший погляд, мені теж здалося, що дівчина не дуже вдало одягнулася...

АЛЕ! Наступною прийшла така думка: «А яке ми маємо право засуджувати людину за її смак?» Можливо, дівчина саме так відчуває себе впевненою і красивою. І, знаєте, впевнений вигляд робить більше чудес, ніж гарний одяг. І що означає, на думку отієї модниці, вислів «гарний одяг». Напевно, дорогий одяг! Мушу визнати, не в кожного є гроші [...]. Та й у мене теж їх немає.

Можливо, і я стану колись об'єктом для насмішок, бо ходжу в одязі з перевіреного часом та грошима базару. Та, знаєте, я почуваю себе у такому вбранні чудово. На жаль, правдивим є той факт, що в першу чергу оцінюють зовсім не душу і внутрішній світ, а саме зовнішність – гарненьке обличчя та худеньке тіло.

Ми всі кричимо «ЯКИЙ КОШМАР», але й самі робимо точно так. До того ж це відбувається на рівні підсвідомості, ми настільки запрограмовані на оцей стандарт гарного зовнішнього вигляду, що внутрішній світ людини пізнаємо вже під час спілкування з нею, після того, як зовнішність була достойно оцінена.

Я вважаю, що особистість людини ніяк не зміниться, якщо змінити її гардероб! Впевненість – найкращий одяг людини, який за розміром підійде кожному. Отож, не слухайте коментарі щодо вашого вигляду, а почувайте себе впевнено в тому, що може дозволити Ваш гаманець, адже саме в цьому Ви унікальні!

<http://molodi.in.ua/modnyavyj-zhah/>

Завдання 1 (0–1)

На основі тексту поясни вислів «одяг з перевіреного часом та грошима базару».

.....

Wymagania ogólne

II. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji (wymaganie z III i IV etapu kształcenia)

Wymagania szczegółowe

2.10. Zdający odczytuje sens grupy zdań (wymaganie z IV etapu kształcenia)

2.9. Zdający hierarchizuje informacje w zależności od ich funkcji w przekazie (wymaganie z III etapu kształcenia)

2.12. Zdający odczytuje sens tekstu publicystycznego uwzględniając zawarte w nim informacje zarówno jawne jak i ukryte (wymaganie z IV etapu kształcenia).

Przykład poprawnej odpowiedzi

Вислів «одяг з перевіреного часом та грошима базару» стосується доброї якості одягу, який можна купити за невеликі гроші.

Schemat punktowania

1 pkt – за poprawne wyjaśnienie sformułowania

0 pkt – за odpowiedź niepoprawną lub brak odpowiedzi

Завдання 2 (0–2)

Визнач тезу останнього абзацу, для її підтвердження наведи два аргументи.

.....

.....

Wymagania ogólne

II. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji (wymaganie z IV etapu kształcenia)

Wymagania szczegółowe

2. 10. Zdający odczytuje sens tekstu (a w nim znaczenia wyrazów, związków frazeologicznych, zdań, grup zdań uporządkowanych w akapicie), potrafi wydzielić jego fragmenty i objaśnić ich sens oraz funkcję na tle całości (wymaganie z IV etapu kształcenia)

Przykład poprawnej odpowiedzi

Теза: Про унікальність людини свідчить особистість, а не одяг.

Аргументи:

Найкращим одягом людини є її впевненість у тому, що вона є гарною й вартісною і без дорогого одягу.

Одяг можемо змінити, а нашу душу – ні.

Schemat punktowania

2 pkt – za podanie tezy i dwóch argumentów

1 pkt – za podanie tezy i jednego argumentu

0 pkt – za odpowiedź niepoprawną lub brak odpowiedzi

Завдання 3 (0–2)

Якою є основна функція тексту? Обґрунтуй свою відповідь.

.....

.....

Wymagania ogólne

II. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji (wymaganie z IV etapu kształcenia)

Wymagania szczegółowe

2. 6. Zdający rozpoznaje funkcję tekstu i jej znaczenie (wymaganie z IV etapu kształcenia)

Przykład poprawnej odpowiedzi

Основна функція тексту – функція імпресивна з елементами персвазії. Авторка хоче вплинути на нас. Вживає звертання на зразок: не слухайте, почувайте себе впевнено, ви унікальні; вигуківі речення.

Schemat punktowania

2 pkt – za poprawne wskazanie funkcji tekstu oraz uzasadnienie

1 pkt – za poprawne wskazanie funkcji tekstu

Завдання 4 (0–1)

Хто є адресатом тексту?

.....

.....

Wymagania ogólne

II. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji (wymaganie z IV etapu kształcenia)

Wymagania szczegółowe

2. 7. Zdający rozpoznaje adresata tekstu (wymaganie z IV etapu kształcenia)

Przykład poprawnej odpowiedzi

Передусім молодь середнього і старшого шкільного віку.

Schemat punktowania

1 pkt – за poprawne wskazanie adresata

0 pkt – за відповідь неpoprawną lub brak odpowiedzi

Tekst do zadań 5–6

Спроба щоденника в цих умовах – спроба відчайдушна: таких умов, як тут, люди не пам'ятають ні з Мордовії, ні на чорних зонах, ні з Сосновки. Одне слово, режим, запропонований у Кучино, сягає поліцейського апогею.[...] Ніде в таборі не боронили роздягатися до пояса під час прогулянки, – тут боронять і карають, коли хто хоче впіймати трішки сонця. Обшуки проводяться надзвичайно свавільно: все, що хочуть, відбирають, навіть без акту і без повідомлення. Ми втратили будь-яке право належати собі, не кажучи про те, щоб мати свої книги, зошити, записи. Кажуть, коли Господь хоче когось покарати, Він відбирає розум. *Так* довго тривати не може – такий тиск можливий перед загибеллю. Не знаю, коли прийде загибель для них, але я особисто почуваюся смертником. Здається, все, що я міг зробити за свого життя, я зробив. Займатися творчістю тут неможливо абсолютно: кожний віршований запис відбирається при першому ж обшуку. Доводиться вивчати мови. Коли я за цей час безголів'я опаную французьку й англійську мови, буде хоч якийсь сенс. Власне, і читати нічого, хоча ми в камері дістаємо читати В. Белова, Ч. Айтманова й ін., а з української – нема нічого абсолютно.[...] Талановиті автори або мовчать (як Андріяшик), або займаються бозна-чим (скажімо, Дрозд чи Шевчук). Ліна Костенко прохопилася кількома талановитими книжками, але так і залишилася на маргінесі сьогодення-безчасся. Бо не її час.

Василь Стус, Балтимор – Торонто 1987, с. 115–116.

Завдання 5 (0–2)

На основі тексту опиши психічний стан В. Стуса. (2 аспекти)

.....

.....

Wymagania ogólne

II. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji (wymaganie z IV etapu kształcenia)

Wymagania szczegółowe

2. 10. Zdający odczytuje sens tekstu (a w nim znaczenia wyrazów, związków frazeologicznych, zdań, grup zdań uporządkowanych w akapicie), potrafi wydzielić jego fragmenty i objaśnić ich sens oraz funkcję na tle całości (wymaganie z IV etapu kształcenia)

Przykład poprawnej odpowiedzi

В.Стус не може знести психічного й фізичного тиску. Найбільше мучить його те, що він не належить собі, почувається як людина перед смертю, він навіть підсумував своє життя.

Schemat punktowania

2 pkt – za wskazanie dwóch informacji

1 pkt – za wskazanie jednej informacji

0 pkt – za niepoprawną lub brak odpowiedzi

Zавдання 6 (0–2)

На основі тексту поясни словосполучення:

Час безголів'я

Залишитися на маргінесі сьогодення

.....
.....

Wymagania ogólne

II. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji (wymaganie z IV etapu kształcenia)

Wymagania szczegółowe

2. 10. Zdający odczytuje sens tekstu (a w nim znaczenia wyrazów, związków frazeologicznych, zdań, grup zdań uporządkowanych w akapicie), potrafi wydzielić jego fragmenty i objaśnić ich sens oraz funkcję na tle całości (wymaganie z IV etapu kształcenia)

Przykład poprawnej odpowiedzi

Час безголів'я – час біди, лиха, нещастя

Залишитися на маргінесі сьогодення – бути поза увагою більшості

Schemat punktowania

2 pkt – za poprawne wyjaśnienie dwóch związków wyrazowych

1 pkt – za poprawne wyjaśnienie jednego związku wyrazowego

0 pkt – za odpowiedź niepoprawną lub brak odpowiedzi

2.2.2 ROZPRAWKI

Zadanie 1.

Оповідач Я (Романтика) – жертва, чи кат? Обґрунтуй свій погляд, беручи до уваги наведені уривки та весь твір Миколи Хвильового. Твоя робота повинна налічувати мінімум 250 слів.

[...] Але мені треба спішити! За мою спиною група черниць! Ну да, мені треба спішити: в підвалі битком набито. Я рішуче повертаюсь і хочу сказати безвихідне:

– Роз-стрі-лять!

але я повертаюсь і бачу – прямо переді мною стоїть моя мати, моя печальна мати з очима Марії.

Я в тривозі метнувся вбік: що це – галюцинація? Я в тривозі метнувся вбік і скрикнув:

– Ти?

І чую з натовпу женщин зажурне:

– Сину! мій м'ятежний сину!

Я почуваю, що от-от упаду. Мені дурно, я схопився рукою за крісло й похилився.

Але в той же момент регіт грохотом покотився, бухнувся об стелю й пропав. То доктор Тагабат:

– "Мамо"?! Ах ти, чортова кукло! Сісі захотів? "Мамо"?! Я вмить опам'ятався й схопився рукою за мавзер. '

– Чорт! – і кинувся на доктора.

Але той холодно подивився на мене й сказав:

– Ну, ну, тихше, зраднику комуни! Зумій розправитись і з "мамою" (він підкреслив "з мамою"), як умів розправлятися з іншими.

І мовчки одійшов.

...Я остовпів. Блідий, майже мертвий, стояв перед мовчазним натовпом черниць із розгубленими очима, як зацькований вовк (Це, я бачив у гігантське трюмо, що висіло напроти).

Так! – схопили нарешті й другий кінець моєї душі! Вже не піду я на край города злочинне ховати себе. І тепер я маю одно тільки право:

– нікому, ніколи й нічого не говорити, як розкололось моє власне "я". [...]

[...] Я раптом відкинувся: що це? [...] Невже це голос моєї матері?

І знову я пізнаю себе нікчемною людиною й пізнаю: десь під серцем нудить. І не ридати, плакати дрібненькими сльозами хотілось мені - так, як у дитинстві, на теплих грудях.

І спалахнуло:

– невже я веду її на розстріл?

Що це: дійсність чи галюцинація?

Але це була дійсність: справжня життєва дійсність – хижа й жорстока, як згряя голодних вовків. Це була дійсність безвихідна, неминуча, як сама смерть.

...Але, може, це помилка?

Може, треба інакше зробити?

– Ах, це ж боюństwo, легкодухість. Єсть же певне життєве правило: *ergare humanum est*. Чого ж тобі? Помиляйся! і помиляйся саме так, а не так!.. І які можуть бути помилки?

Воістину: це була дійсність, як згряя голодних вовків. Але це була й єдина дорога до загірних озер невідомої прекрасної комуни.

...І тоді я горів у вогні фанатизму й чітко відбивав кроки по північній дорозі.

...Мовчазна процесія підходила до бору. Я не пам'ятаю, як розставляли черниць, я пам'ятаю:

до мене підійшов доктор і положив мені руку на плече:

– Ваша мати там! Робіть, що хочете! [...]

1923 р.

Хвильовий Микола, *Я (Романтика)* (в:) *Українське слово. Хрестоматія української літератури та української критики XX ст. (у трьох книгах)*, Київ, 1994, к. I, с. 681, 686–687.

Wymagania ogólne

III. *Tworzenie wypowiedzi* (wymaganie z III i IV etapu kształcenia)

IV. *Analiza i interpretacja tekstów kultury* (wymaganie z III i IV etapu kształcenia)

Wymagania szczegółowe

3.1. *Zdający sprawnie posługuje się oficjalną odmianą języka narodowego* (wymaganie z III etapu kształcenia)

3.1. *Zdający tworzy dłuższy tekst pisany zgodnie z podstawowymi regułami jego organizacji, przestrzegając zasad spójności znaczeniowej i logicznej* (wymaganie z IV etapu kształcenia)

3.2. *Zdający tworzy samodzielną wypowiedź argumentacyjną według podstawowych zasad logiki i retoryki (stawia tezę, dobiera i porządkuje argumenty, dobiera przykłady ilustrujące wywód myślowy, przeprowadza prawidłowe wnioskowanie)* (wymaganie z IV etapu kształcenia)

3.4. *Zdający stosuje uczciwe zabiegi perswazyjne, zdając sobie sprawę z ich wartości i funkcji.* (wymaganie z IV etapu kształcenia)

4.7. *Zdający określa problematykę utworu* (wymaganie z III etapu kształcenia)

4.5. *Zdający rozpoznaje treści symboliczne utworu* (wymaganie z IV etapu kształcenia)

4.10. *Zdający rozpoznaje sposoby kreowania bohatera i świata przedstawionego* (wymaganie z IV etapu kształcenia)

Przykładowa realizacja zadania

20-i роки XX ст.– це складний час в історії українського народу. Його спостерігачем і дослідником був М. Хвильовий, який після самогубства у 1933 році став символом покоління «Розстріляного відродження». Письменник, як аналітик життя людини, у своїх творах часто показував конфлікт між людяністю і фанатизмом служіння комуністичним ідеям. Така проблема постає й у новелі «Я (Романтика)». Оповідач (головний герой твору) мусить вибрати між життям своєї матері та вірністю комуністам. Після довгих вагань він стає матеревбивцею. На мою думку, оповідача можна назвати катом. Що за цим промовляє?

Спочатку треба звернути увагу на те, якою є поведінка героя, він є чекістом і головою трибуналу комуні, який приймає рішення в судових процесах. Коли привозять підсудних (часто невинних людей), він не розглядає справи так, як належить. Вони для нього – анонімні ікси, ігреки,

зети, одні з багатьох ворогів держави. Оповідач психічно і фізично знущається над ними. Він не слухає аргументів на захист, кричить, а накінець вдаряє ногою чоловіка, який благає про життя. Єдине рішення, яке від нього чують звинувачені, – це розстріл. Герой немов у захваті входить у свою роль. На той момент йому це подобається і він чекає, щоб розглянути наступну справу.

Про те, що герой – кат свідчить і те, як він поводить себе, коли до суду приводять групу черниць. Він, не дивлячись на те, кого має судити, не розглядаючи за що, просто відвертаючись до вікна, видає вирок «розстрілять». Оповідач думає тоді, що треба поспішати з судом, бо винних багато, а йде евакуація. У нього немає милосердя, він позбавлений емоцій, функціонує як машина. Він не раз признається, що виводив підсудних у ліс і разом з іншими членами суду їх розстрілював.

Наступним аргументом безпощадності оповідача є його постава, коли він має судити свою матір. Сам факт, що її поставили перед ним, був для героя ударом. У своїй роботі оповідач дуже відважний і не сподівається, що колись знайдеться в такій ситуації. Тепер він почуває себе «зацькованим вовком». З одного боку, – товариші-комуністи з доктором Тагабатом, який насміхається, примушуючи тим героя прийняти єдине правильне рішення, з іншого – мати і її слова, що розбуджують в синові людяність. Він усвідомлює собі безвихідність ситуації, боїться і хоче, щоб вона була лише галюцинацією. Рішення, яке він швидко приймає – одне. Оповідач стверджує, що він мусить бути послідовним і коли вбивав інших, то прийдеться вбити й свою матір. І ця «послідовність», на його думку, – виправдання героєвого злочину.

Розглядаючи поставу героя як жертви, чи ката, варто звернути увагу на останню подію новели, коли оповідач виводить матір на розстріл. Видно, як в ньому бореться гуманність із фанатизмом. Він не хоче допустити думки, що це дійсність, не вірить, що знайшовся в складній ситуації, називає себе «нікчемною людиною». І тут здавалося б, що він жертва, бідний, скривджений долею. Однак, коли доктор Тагабат, відходячи, дає йому свободу зробити з матір'ю що завгодно, оповідач замість її відпустити, «горить у огні фанатизму», перебуває в екстазі й засліплено іде єдиною дорогою, яка веде його до «загірних озер прекрасної комуні». Для своїх він не зрадник, а герой, який вміє розправитись навіть із рідною матір'ю. Для мене він – бандит, вбивця тієї, яка народжуючи сина

подарувала йому життя, а він у подяці забрав у неї життя.

Складність доби, в якій прийшлося жити героєві, не є виправданням його вчинків. Він не може, на мою думку, говорити у свій захист, що вбивство задля ідеї – не злочин, а героїство, бо – як сам собі усвідомлює – ця ідея нищить його як людину. Оповідач – дорослий і бере відповідальність за все те, що робить. Він – злочинець, вбивця, кат (то він каже, що на його совісті вже мільйони). Герой твору – ненадійна людина, бо навіть тоді, коли він стоїть перед вибором: життя матері, чи його, він може зберегти свою гідність і пожертвувати собою. Однак цього не робить.

Poziom wykonania

A. Sformułowanie stanowiska: 6 pkt. – stanowisko adekwatne do problemu, zdający wyraźnie formułuje jednoznaczną tezę, w której prezentuje własne stanowisko.

B. Uzasadnienie stanowiska: 12 pkt. – uzasadnienie trafne, szerokie i pogłębione (zdający odwołał się rzeczowo do tekstu, podał i omówił przykłady postaw, których zachowanie potwierdza postawioną tezę, uzasadnił przekonująco swoje zdanie).

C. Poprawność rzeczowa: 2 pkt. – brak błędów rzeczowych.

D. Zamysł kompozycyjny: 4 pkt. – kompozycja funkcjonalna.

E. Spójność lokalna: 2 pkt. – nieznaczne zaburzenia spójności.

F. Styl tekstu: 3 pkt. – styl stosowny.

G. Poprawność językowa: 4 pkt. – nieliczne błędy nierażące.

H. Poprawność zapisu: 4 pkt. – zapis w pełni poprawny.

Zadanie 2

Проаналізуї наведений твір. Визнач тезу й обґрунтуй її. Твоя робота повинна налічувати мінімум 250 слів.

Василь Симоненко

ДІД УМЕР

От і все.

Поховали старезного діда,
закопали навіки у землю святу.

Він тепер вже не встане
і ранком не піде

із косою під гору круту.

І не стане мантачкою* тишу будити,
здивлятися в небо, як гаснуть зірки.

Лиш рососою по нім буде плакати жито
і пливтимуть над ним непомітно віки.

От і все.

Поховали хорошу людину,
повернули навіки у лоно землі.

Та невже ж

помістились в тісну домовину

* мантачка — укритий шаром смоли з піском вузький дерев'яний плаский брусок (на зразок лопатки) для гостріння коси

всі турботи його,
 всі надії,
 жалі!
 Та невже ж то
 йому все віднині байдуже –
 чи світитиме сонце,
 чи ніч напливе!
 Біль у душу мою закрадається вужем,
 відчай груди мені розпанахує[†], рве.
 Я готовий
 повірити в царство небесне,
 бо не хочу,
 щоб в землю ішли без сліда
 безіменні,
 святі,
 незрівнянно чудесні,
 горді діти землі,
 вірні діти труда.
 Хай шалені гудуть
 над планетою весни,
 хай трава пнеться вгору
 крізь листя старе...
 Я не вірю,
 що дід із могили воскресне,
 але вірю,
 що ні –
 він увесь не умре.
 Його думи нехитрі
 додумують внуки,
 і з очей ще віки пломенітимуть в них
 його пристрасть і гнів,
 його радощі й муки,
 що, вмираючи,
 він передав для живих.

Л. Воловець, *Українська література 11 клас*, Львів 1994, с. 478–479.

Wymagania ogólne

III. Tworzenie wypowiedzi (wymaganie z III i IV etapu kształcenia)

IV. Analiza i interpretacja tekstów kultury (wymaganie z III i IV etapu kształcenia)

Wymagania szczegółowe

3.1. Zdający sprawnie posługuje się oficjalną odmianą języka narodowego (wymaganie z III etapu kształcenia)

3.1. Zdający tworzy dłuższy tekst pisany zgodnie z podstawowymi regułami jego organizacji, przestrzegając zasad spójności znaczeniowej i logicznej (wymaganie z IV etapu kształcenia)

3.2. Zdający tworzy samodzielną wypowiedź argumentacyjną według podstawowych zasad logiki i retoryki (stawia tezę, dobiera i porządkuje argumenty, dobiera przykłady ilustrujące wywód myślowy, przeprowadza prawidłowe wnioskowanie) (wymaganie z IV etapu kształcenia)

[†] розпанахувати-різким рухом розчиняти, розкривати що-небудь на обидва боки.

3.4. Zdający stosuje uczciwe zabiegi perswazyjne, zdając sobie sprawę z ich wartości i funkcji (wymaganie z IV etapu kształcenia)

4.7. Zdający określa problematykę utworu (wymaganie z III etapu kształcenia)

4.5. Zdający odczytuje treści symboliczne utworu (wymaganie z IV etapu kształcenia)

4.6. Zdający wskazuje zastosowane w utworze językowe środki wyrazu artystycznego (wymaganie z IV etapu kształcenia)

4.11. Zdający rozpoznaje podstawowe motywy oraz ich funkcje w utworze (wymaganie z IV etapu kształcenia)

4.12. Zdający wykorzystuje w interpretacji elementy znaczące dla odczytania sensu utworu (tytuł, podtytuł, puenta, kompozycja, słowa-klucze, motto) (wymaganie z IV etapu kształcenia)

4.13. Zdający wykorzystuje w interpretacji utworu konteksty: literacki, kulturowy, filozoficzny, biograficzny (wymaganie z IV etapu kształcenia)

Przykładowa realizacja zadania

Життя людини – це найкраща лекція для кожного з нас. У вірші «Дід умер» ліричний герой переосмислює смерть та життя старенького чоловіка. Цей ліричний герой був доброю і мудрою людиною. На жаль, зараз його вже немає серед живих. Ліричне <я> хоче вірити в царство небесне, в життя після смерті, але не уявляє собі відходу і смерті таких чесних, добрих людей.

Ліричне <я> у коротких влучних спостереженнях-спогадах, розглядає минуле простого селянина, який все життя трудився, а його життя було важким, бо ішов „під гору круту”. Цей чоловік працею починав день і так його закінчував, але у нього була вразлива душа, внутрішня потреба стежити за змінами у природі і жити згідно з нею.

Слова вірша: „От і все” завершують останній розділ земного шляху старенького діда, і якщо спочатку ліричне <я>, здається погоджується з думкою про його смерть, то згодом виявляє свій біль, гіркоту й найщиріший протест проти того, що цієї людини вже не стало. Він після смерті героя зрозумів, наскільки сильно любив того діда і хоча не вірить у царство небесне, готовий повірити для того, щоб людське життя не йшло на марне. Особливо, коли це життя є чесним, незаплямованим і працьовитим.

Голосне висловлення жалю і скорботи приносить також втихомирення, спокій, а вкінці також віру в те, що незалежно від змін у всесвіті, від плину літ, частинка діда житиме вічно. У творі присутнє раціональне холодне переконання, що в матеріальному сенсі, дійсно, ця людина не воскресне. З іншого боку є нераціональна – емоційна впевненість, що пам'ять про діда буде тривати протягом наступних поколінь. Досвід, мудрість, всі ідеї будуть проявлятися у житті нащадків. Дід житиме у

думках, у пам'яті внуків, яким він передав свої пристрасть і гнів, радощі й муки, бо безсмертя людини в тому, що вона зуміла передати іншим.

Я вважаю, що кожна людина заслуговує на пам'ять, яка зберігатиметься в людських душах і серцях, але треба також уміти бачити й розуміти прекрасне й велике у живих – простих, звичайних, на перший погляд, людях. Треба любити їх.

Poziom wykonania

A. Koncepcja interpretacyjna: 4 pkt. – koncepcja interpretacyjna niesprzeczna z utworem, ale obejmująca w większości znaczenia dosłowne.

B. Uzasadnienie tezy interpretacyjnej: 8 pkt. – uzasadnienie tezy interpretacyjnej trafne, ale niepogłębione (zawiera powiązane z tekstem, wynikające z sfunkcjonalizowanej analizy, argumenty pozwalające odczytać sens utworu, nie wykorzystano kontekstów interpretacyjnych).

C. Poprawność rzeczowa: 2 pkt. – brak błędów rzeczowych.

D. Zamysł kompozycyjny: 4 pkt. – kompozycja funkcjonalna (segmentacja i uporządkowanie tekstu zgodne z wybranym przez zdającego gatunkiem wypowiedzi; wyodrębnione językowo i graficznie części pracy logicznie i konsekwentnie uporządkowane).

E. Spójność lokalna: 2 pkt. – nieznaczne zaburzenia spójności.

F. Styl tekstu: 3 pkt. – styl stosowny (środki językowe dostosowane do wybranego przez zdającego gatunku wypowiedzi i sytuacji, celowo zastosowane konstrukcje składniowe oraz jednostki leksykalne; konsekwentne posługiwanie się jednym, wybranym stylem).

G. Poprawność językowa: 4 pkt. – nieliczne błędy nierzające.

H. Poprawność zapisu: 4 pkt. – zapis w pełni poprawny.

2.3.

Przykładowe zadania z języka ukraińskiego z rozwiązaniami. Część pisemna na poziomie rozszerzonym

Zadanie 1.

На основі наведеного фрагменту сформулюй проблему та обміркуй її. Використай тези й роздуми з тексту Тараса Возняка і звернись до іншого тексту культури. Твоя робота повинна налічувати мінімум 300 слів.

Для того, щоб людина почувала себе комфортно, вона повинна бачити якусь досяжну чи хоча б недосяжну мету, вона повинна йти до неї, мати ресурси її досягнути. Одним словом, принаймні, хоча б чогось хотіти. Найбільшою суспільною проблемою, і навіть бідую, є відсутність бажань. Хоча, як правило, ця хвороба полягає у тому, що великі бажання, великі мрії редукуються до дрібних, людина замикається у найнеобхідніших потребах, маліє. Це стосується як всього українського суспільства, так і багатьох із нас особисто.

Відсутність бажань у людини призводить до меланхолії – найбільшого гріха людини, гріха, який полягає у тому, що людина не вірить у краще майбутнє – а по-суті не вірить в існування Бога. Це зневіра у собі, зневіра у Тому, що нас любить та супроводжує все наше життя. Людина нічого не хоче, не бачить жодних, вартих уваги чи зусиль, цілей. Вона в принципі не вірить у можливість покращення свого становища. Люди традиції називають меланхолію втратою віри у Бога, який запалює на нашому шляху свічку за свічкою. Не всі одразу, а одну по одній. І тільки після того, як ти сам зробив перший крок, повіривши і у себе і у Нього.

Відсутність бажань у загалу перетворює його на аморфну масу, яка не має перспективи, бо не ставить перед собою ніяких надзавдань, а тому так нічого і не досягає. І тоді під питанням опиняється доцільність існування самого цього загалу чи спільноти – народу, нації.

З філософської точки зору меланхолію можна назвати втратою сенсів. Людині немає "для чого" жити. Але ця відсутність сенсів, цілей та дій стосується як окремих індивідів, кожного з нас особисто, так і спільнот. Ці спільноти можуть бути різними. Це і родина, і міська громада, і народ, і політична нація, ба, навіть, клуб філателістів. Втративши сенс свого існування ці спільноти розпадаються. Саме існування будь-якої спільноти неможливе без сенсу "для якого" вона існує і тримається разом. Ці сенси не лише тримають спільноту разом, але й творять її. Коли ці сенси пропадають, девальвуються і не переходять у що-небудь інше, то спільнота розпадається. Якщо ж їх з самого початку не було, то спільнота не утворюється.

Тарас Возняк, *Навіщо Україна?* (в:) www.jimagazine.lviv.ua/anons//voznyak_morok.htm

Wymagania ogólne

III. Tworzenie wypowiedzi (wymaganie z III i IV etapu kształcenia)

IV. Analiza i interpretacja tekstów kultury (wymaganie z III i IV etapu kształcenia)

Wymagania szczegółowe

3.1. Zdający sprawuje się oficjalną odmianą języka narodowego (wymaganie z III etapu kształcenia)

3.1. Zdający tworzy dłuższy tekst pisany zgodnie z podstawowymi regułami jego organizacji, przestrzegając zasad spójności znaczeniowej i logicznej (wymaganie z IV etapu kształcenia)

3.2. Zdający tworzy samodzielną wypowiedź argumentacyjną według podstawowych zasad logiki i retoryki (stawia tezę, dobiera i porządkuje argumenty, dobiera przykłady ilustrujące wywód myślowy, przeprowadza prawidłowe wnioskowanie) (wymaganie z IV etapu kształcenia)

3.4. Zdający stosuje uczciwe zabiegi perswazyjne, zdając sobie sprawę z ich wartości i funkcji (wymaganie z IV etapu kształcenia)

4.7. Zdający określa problematykę utworu (wymaganie z III etapu kształcenia)

4.1. R Zdający wskazuje związki między różnymi aspektami utworu (wymaganie z IV etapu kształcenia)

4.8. R Zdający rozpoznaje retoryczną organizację wypowiedzi (wymaganie z IV etapu kształcenia)

Przykładowa realizacja zadania

Тарас Возняк у тексті „Навіщо Україна?” порушує важливу проблему сучасного суспільства, а саме – відсутність мети в житті, яка повинна надавати сенс нашому існуванню. Автор стверджує, що на даний момент ця проблема є настільки серйозною, що її можна назвати бідною. Джерелом цього явища є відсутність бажань, конкретних мрій, а далі цілей. Таке явище веде до редукції потреб і регресу творчих можливостей людини. Постає питання – чи мінімалізм та безпродуктивне функціонування зможуть зберегти різні форми людських спільнот? До того ж треба пам'ятати, що людина створена жити в суспільстві, а не на самоті.

По-перше, люди більше зосереджені на матеріальному аспекті життя, а несприятливі побутові умови ведуть до відсутності віри в краще майбутнє. Так виникає явище меланхолії, яке можна ототожнити з відсутністю віри в Бога. Коли людина не бачить жодних вартостей у житті, для яких варто змобілізуватися, коли втрачає надію на краще майбутнє – сумнівається в існуванні Бога, тобто Того, який дає надію. Апатія і бездіяльність переноситься в нашому суспільстві як інфекційна хвороба, що веде до інерції та має негативний вплив на міжлюдські відносини.

З такої ситуації випливає серйозніша проблема. Коли людина не бачить сенсу ставити собі мету у своєму житті, вона не буде думати про інших, спільноту – народ, націю. Щоразу частіше люди стають звичайними споживачами: не докладають зусиль для того, щоб щось досягнути в житті. Навіть, коли знайдеться хтось харизматичний, хто захоче, скажімо, втілити реформи у державі, йому буде дуже важко змінити менталітет суспільства, бо найважче працювати з тими, які не хочуть.

З іншого боку, легше керувати країною, в якій люди живуть в меланхолії.

З відсутністю будь-яких бажань пов'язане невикористання творчих сил людини. Коли вона не розвивається – не збагачує своїм потенціалом спільноту. Коли не бачить сенсу вчитися – не буде бачити сенсу ангажуватися в життя суспільства, не буде бачити сенсу існування жодної громади. Така людина не буде відчувати потреби творити спільноти, а спілкування з іншими та допомога повинні приносити радість.

Немає можливості зберегти спільноту, коли у людей немає цілей і бажань, а їхні потреби редукуються до мінімуму. Людина не повинна тільки „бути”, вона повинна працювати, розвиватися, діяти й творити для свого добра й добра інших. Всім треба дбати про своє майбутнє, і майбутнє громади. Але до того необхідно мати бажання, треба хотіти діяти.

Poziom wykonania

A. Określenie problemu: 9 pkt. – zgodne z tekstem i pełne.

B. Sformułowanie stanowiska wobec rozwiązania przyjętego przez autora tekstu 6 pkt. – stanowisko adekwatne, ale niepełne – brak odwołania do innego tekstu kultury uzasadniającego stanowisko zdającego.

C. Poprawność rzeczowa: 2 pkt. – brak błędów rzeczowych.

D. Zamyśl kompozycyjny: 6 pkt. – kompozycja funkcjonalna, segmentacja i uporządkowanie tekstu zgodne z wybranym przez zdającego gatunkiem wypowiedzi; wyodrębnione językowo i graficznie części pracy logicznie i konsekwentnie uporządkowane.

E. Spójność lokalna: 2 pkt. – nieznaczne zaburzenia spójności.

F. Styl tekstu: 4 pkt. – stosowny, środki językowe dostosowane do wybranego przez zdającego gatunku wypowiedzi i sytuacji, celowo zastosowane konstrukcje składniowe oraz jednostki leksykalne; konsekwentne posługiwanie się jednym, wybranym stylem.

G. Poprawność językowa: 4 pkt. – nieliczne błędy nierażące.

H. Poprawność zapisu: 4 pkt. – zapis w pełni poprawny.

Przykładowa realizacja zadania

Дивлячись на сьогоденнє життя людей можна сказати, що більшість із них втратила ціль у житті. Вони живуть без мрій, сприймають лише матеріальний аспект життя, не мають прагнень. Однією із найважливіших проблем є відсутність бажань. Який вплив це має на наше життя?

Людина повинна вірити у божу допомогу і ласку. Часто буває так, що віра допомагає пережити якусь трагедію. Часто вона дає нам сили для боротьби з усім, що заважає нам у щасливому житті.

У Біблії описані зразки поведінки людей, маємо також багато доказів того, що віра і мета у житті є дуже важливими для існування людини.

Хіоба піддано тяжким пробам, які випробовували його віру. Він втратив усе: гроші, майно, домашніх тварин, родину, а накінець – власне здоров'я. Попри все він, ніколи не сказав, що його життя позбавлене сенсу. Він до кінця вірив, що буде краще. Тому, що він не перестав бачити мету у своєму житті, Бог нагородив його і повернув все, що він раніше втратив. У цій історії видно, що сильна віра допомагає навіть у найбільших трагедіях, а людина, яка переконана у кращому майбутньому завжди його досвідчить.

Тарас Возняк у своїх роздумах стверджує, що відсутність бажань робить з людини когось, хто не має перспектив. Тому, якщо не поставимо перед собою мети – не маємо чого реалізувати. Автор має рацію, що треба реалізувати себе у житті, а коли хтось стає лінивим і нічого не робить, це означає, що він не хоче нічого досягнути в житті. Це неприйнятна постава і велика проблема народу. Бо відомо, що коли народ не впроваджує змін у своїй державі, то він не розвивається.

Український філософ Г. Сковорода у своїх філософських поглядах підносить значення розуму. Людина, як твердить Сковорода, не тремтячий раб, а "коваль свого щастя", "шумливий бурхливий дух".

Підсумовуючи, треба сказати, що коли в людині немає мрій, вона маліє, не розвивається, а в житті кожен повинен прагнути до вдосконалення, мати вплив на свою долю й життєвий шлях.

Poziom wykonania

A. Określenie problemu: 9 pkt. – określenie problemu zgodne z tekstem.

B. Sformułowanie stanowiska wobec rozwiązania przyjętego przez autora tekstu: 9 pkt. – odtworzenie rozwiązania przyjętego przez autora tekstu oraz trafne odwołania do innego tekstu kultury uzasadniające stanowisko zdającego.

C. Poprawność rzeczowa: 2 pkt. – brak błędów rzeczowych.

D. Zamysł kompozycyjny: 3 pkt. – zaburzenia funkcjonalności kompozycji.

E. Spójność lokalna: 2 pkt. – nieznaczne zaburzenia spójności.

F. Styl tekstu: 4 pkt. – stosowny, środki językowe dostosowane do wybranego przez zdającego gatunku wypowiedzi i sytuacji, celowo zastosowane konstrukcje składniowe oraz jednostki leksykalne; konsekwentne posługiwanie się jednym, wybranym stylem.

G. Poprawność językowa: 4 pkt. – nieliczne błędy nierzające.

H. Poprawność zapisu: 4 pkt. – zapis w pełni poprawny.

Zadanie 2.

Зроби порівняльний аналіз наведених творів. Твоя робота повинна налічувати мінімум 300 слів.

Василь Стус

На колимським морозі калина...

На колимським морозі калина
зацвітає рудими слізьми.
Неосяжна осонцена днина,
і собором дзвінким Україна
написалась на мурах тюрми.
Безгоміння, безлюддя довкола,
тільки сонце і простір, і сніг.
І котилося куль-покотьюлом
моє серце в ведмежий барліг.
І зголілі модрини кричали,
тонко олень писався в імлі,
і зійшлися кінці і начала
на оцій чужинецькій землі.

Палімпсести, Мюнхен 1986 [w:] Відлуння десятиліть, Київ 2005, с. 433.

Міля Лучак

Чорна калина під вікном хати

Чорна калина під вікном хати
І мати в порозі сама як тінь,
І сонце ніколи не сходить там ранком,
І срібні роси не родять днів.
Десь чути здалека спів крука й сови,
Що в дуеті складають жалібні пісні,
Там дні без днів і сонця золотого,
Там ночі без зір,
А місяць тризну відправляє.
Чорна калина під вікном хати
І мати старенька одна як ніч
Все плаче..., все плаче, все плаче,
Калиною чорною у саді
І в порозі... в порозі... когось все чекає.

Розмова з Богом, Перемишль 2008, с. 200.

Wymagania ogólne

III. Tworzenie wypowiedzi (wymaganie z III i IV etapu kształcenia)

IV. Analiza i interpretacja tekstów kultury (wymaganie z III i IV etapu kształcenia)

Wymagania szczegółowe

3.1. Zdający sprawnie posługuje się oficjalną odmianą języka narodowego (wymaganie z III etapu kształcenia)

3.1. Zdający tworzy dłuższy tekst pisany zgodnie z podstawowymi regułami jego organizacji, przestrzegając zasad spójności znaczeniowej i logicznej (wymaganie z IV etapu kształcenia)

3.2. Zdający tworzy samodzielną wypowiedź argumentacyjną według podstawowych zasad logiki i retoryki (stawia tezę, dobiera i porządkuje argumenty, dobiera przykłady ilustrujące wywód myślowy, przeprowadza prawidłowe wnioskowanie) (wymaganie z IV etapu kształcenia)

3.4. Zdający stosuje uczciwe zabiegi perswazyjne, zdając sobie sprawę z ich wartości i funkcji (wymaganie z IV etapu kształcenia)

4.7. Zdający określa problematykę utworów (wymaganie z III etapu kształcenia)

4.5. Zdający odczytuje treści symboliczne utworów (wymaganie z IV etapu kształcenia)

4.5.R Zdający dostrzega i potrafi komentować estetyczne wartości utworów literackich (wymaganie z IV etapu kształcenia)

4.6. Zdający wskazuje zastosowane w utworach językowe środki wyrazu artystycznego oraz inne wyznaczniki poetyki danych utworów (wymaganie z IV etapu kształcenia)

4.6.R Zdający przeprowadza interpretację porównawczą utworów literackich (wymaganie z IV etapu kształcenia)

4.11. Zdający rozpoznaje podstawowe motywy oraz ich funkcje w utworach (wymaganie z IV etapu kształcenia)

4.12. Zdający wykorzystuje w interpretacji elementy znaczące dla odczytania sensu utworów (tytuł, podtytuł, puenta, kompozycja, słowa-kucze, motto) (wymaganie z IV etapu kształcenia)

4.13. Zdający wykorzystuje w interpretacji utworów konteksty: literacki, kulturowy, filozoficzny, biograficzny (wymaganie z IV etapu kształcenia)

Przykładowa realizacja zadania

Вірші „На колимськiм морозi калина” Василя Стуса та „Чорна калина пiд вiкном хати” Мiлi Лучак поєднанi мотивом калини, який часто з’являється в українськiй художнiй лiтературi та уснiй народнiй творчостi. У фольклористицi калина символiзує матер, молоду дiвчину, Україну та сльози i чекання. З нею пов’язано багато творiв, якi мають особливе значення для українського народу. Прикладом може послужити пiсня „Ой у лузi червона калина”, яка в мотивi калини зображує Україну, її виконують пiд час нацiональних свят.

Наведенi виршi в образi калини вiддзеркалюють Україну, матер, терпiння, чекання, самотнiсть i смерть. Герої творiв знаходяться на протилежних полюсах - в’язень далеко в Сибiрi тужить за Україною i самотня мати на порозi своєї хати, яка на когось чекає.

Ліричним підметом у вірші „На колимськiм морозi калина” Василя Стуса є сам поет, ув’язнений в тюрмі на чужині. Він – українець-патріот, бо на тюремних мурах ніби написано слово: „Україна”. Земля, в якій він опинився, дуже непривітна. Там холодно, сумно, пусто, нічого не діється – „Безгоміння, безлюддя довкола”. Сильно відчутні тут самотність героя і безнадійність ситуації. Він свідомий того, що не може повернутися в Україну, вона „неосяжна”. Смуток і терпіння передаються за допомогою метафори-персоніфікації: „На колимськiм морозi калина зацвітає рудими слізьми”. Калина – Україна-мати насправді плаче кривавими слізьми, бо кров розлита на снігу набирає рудого кольору. Отже, можна здогадатися, що герой приречений на смерть або довічне ув’язнення на засланні.

Натомість у вірші „Чорна калина під вікном хати” Мілі Лучак головною героїнею є самотня мати, яка чекає, мабуть, на свого сина. Він, можливо, ув’язнений або бореться за волю. Матір вже стара, одинока, вона тільки плаче і чекає. Має ще надію, що її дитина повернеться додому і лише це тримає її при житті. Калина поєднує тут три елементи: матір, сльози і чекання. Авторка передає це за допомогою художніх засобів: порівняння – „І мати старенька одна як ніч” та персоніфікації – „все плаче калиною чорною у саді [...] в порозі когось чекає”. У вірші багато інших персоніфікацій, які впливають на образність теми: „роси не родять днів”, птахи „складають жалібні пісні”. Дуже важливою є персоніфікація: „А місяць тризну відправляє”. Вона ясно представляє факт, що син не повернеться, бо тризну відправляється лише за померлих.

Терпіння головних героїв у творах віддзеркалює природа, яка зображує дійсність та їхній душевний стан – „тільки сонце і простір, і сніг” на засланні і „дні без днів” та „ночі без зір” при материній хаті. Природа також протиставляється злочинам і несправедливості – „І зголілі модрини кричали”. Ця персоніфікація передає ще безсильну розпач поета, серце якого покотилося в „ведмежий барліг”, тобто стійке серце – джерело душевності втратило свою стабільність і надію, а злиття початку і кінця на „чужинецькій землі” це, безперечно, передчуття смерті.

Біля матеріної хати чути спів крука і сови. У народних повір’ях голоси цих птахів віщували смерть. Мати, свідома знаків природи, терпить ще

більше. Вона не вмє тішитися життям, для неї вже „дні без сонця золотого”, „ночі без зір”.

Видіння смерті переплітається постійно в обох віршах. Автори вживають також багато епітетів для посилення значення висловів: „колимськїм морозі”, „ведмежий барліг”, „зголілі модрини”, „чужинецькїй землі” та „Чорна калина”, „срібні роси”, „жалібні пісні”, „мати старенька”. Особливе значення мають також повторення: „все плаче, все плаче”, „в порозі... в порозі”, які віддзеркалюють безмежне горе матері.

Оба вірші є доказом великої майстерності Василя Стуса та Мілі Лучак, які у коротких віршах представили глибокий та „прмовистий” зміст. У них символ калини багатогранний. Калина „На колимськїм морозі” ронить криваві сльози, це зображення поневоленої України, сини якої – на засланні за боротьбу за незалежність, а „калина під вікном хати” символізує чекання матері на сина. Ця калина чорна, її траурний колір невипадковий, бо всі знаки сповіщають смерть. Природа ідеально співграє з емоціями і відчуттями героїв, допомагає передати повагу та трагізм долі. Автори у своїх віршах досконало поєднали народну символіку з літературним словом, користуючись багатьма художніми засобами.

Poziom wykonania

A. Koncepcja porównywania utworów: 6 pkt. – niesprzeczna i spójna, znajduje potwierdzenia w obu tekstach; porównywane obszary są dla tekstów trafne i istotne; wypowiedź w wystarczający sposób dla uzasadnienia tezy/hipotezy interpretacyjnej obejmuje i łączy w całość sensy obu utworów.

B. Uzasadnienie tezy interpretacyjnej: 12 pkt. – trafne i pogłębione, zawiera wyłącznie powiązane z tekstami argumenty, które wynikają ze sfunkcjonalizowanej analizy; jest osadzone nie tylko w tekstach, ale także w potwierdzonych tekstami i przyjętą koncepcją porównywania utworów kontekstach.

C. Poprawność rzeczowa: 2 pkt. – brak błędów rzeczowych.

D. Zamyśl kompozycyjny: 6 pkt. – kompozycja funkcjonalna, segmentacja i uporządkowanie tekstu zgodne z wybranym przez zdającego gatunkiem wypowiedzi; wyodrębnione językowo i graficznie części pracy logicznie i konsekwentnie uporządkowane.

E. Spójność lokalna: 2 pkt. – pełna spójność wypowiedzi.

F. Styl tekstu: 4 pkt. – stosowny, środki językowe dostosowane do wybranego przez zdającego gatunku wypowiedzi i sytuacji, celowo zastosowane różnorodne konstrukcje składniowe, bogate słownictwo; konsekwentne posługiwanie się jednym, wybranym stylem.

G. Poprawność językowa: 4 pkt. – nieliczne błędy nierzające.

H. Poprawność zapisu: 4 pkt. – zapis w pełni poprawny.

Zadanie 3.

Зроби порівняльний аналіз наведених творів. Твоя робота повинна налічувати мінімум 300 слів.

Михайло Коцюбинський

Цвіт яблуні

Етюд

Я щільно причинив двері од свого кабінету. Я не можу... Я рішуче не можу чути того здушеного, з присвистом віддиху, що, здається, сповняв собою весь дім. Там, у жінчиній спальні, вмирає моя дитина. Я ходжу по своєму кабінету, ходжу вже третю безсонну ніч, чуткий, як настроєна арфа, що гучить струнами од кожного руху повітря [...]. За чорними вікнами лежить світ, затоплений ніччю, а моя хата здається мені каютою корабля, що пливе десь у невідомому чорному морі разом зо мною, з моєю тугою і з моїм жахом. Мені дивно, що я усе помічаю, хоч горе забрало мене цілком, полонило [...]. А я ходжу. Рівним, розміреним кроком, через усю хату, з кутка в куток. З кутка в куток [...]. Воно завжди викликає у мене настрій, почуття зв'язку з далеким минулим, із життям моїх пращурів. Щось є просте й миле у тій промові калатала, якою воно серед тиші й безлюддя обіцяє боронити спокій твого сну... Чому б мені не взяти такої ночі до того епізоду розпочатого мною роману, де Христина, покинувши свого чоловіка, опинилась раптом із великого города у глухому містечку? [...]

Я стрепенувсь. Боже! Що зо мною? Чи я забув, що у мене вмирає дитина? Я приклав ухо до дверей. Свистить? Свистить... Як їй трудно дихати, як вона мучиться, бідна пташка... Мені самому сперло віддих у грудях од того свисту, і я починаю глибоко втягати повітря, дихати за неї, наче їй від того легше буде... Х-ху!

Однак мене морозить... Щось од спини розлазить холодними мурашками по всьому тілу, і щелепи трясуться... Я не спав три ночі... мене гризе горе, я втрачаю єдину й кохану дитину... І мені так жалко стає себе, я такий скривджений, такий бідний, самотній, я весь кулюся, лице моє жалібно кривиться, і в очах крутиться гірка сльоза... [...] Чи то мені здається, чи справді свист тихшає? Що ж воно - кінець? [...] Ох, як мені гидко, як мені страшно, як ся свідомість раниць моє батьківське серце... Я не витримаю більше... Геть, геть із дому якомога швидше...

Цвітуть яблуні. Сонце вже встало і золотить повітря. Так тепло, так радісно [...].

А моя пам'ять, той нерозлучний секретар мій, вже записує і сю безвладність тіла серед цвіту яблуні, і гру світла на посинілих лиць, і мій дивний настрій...

Я знаю, нащо ти записуєш усе те, моя мучителько! Воно здасться тобі... колись... як матеріал...

Моя мила донечко, ти не гніваєшся на мене?

Чернігів, 1902

М. Коцюбинський, *Цвіт яблуні*, [w:] *Українське слово. Хрестоматія української літератури та літературної критики XX ст. (у трьох книгах)*, Кн. I, Київ 1994, с. 99–105.

Василь Стефаник

Новина

У селі сталася новина, що Гриць Летючий утопив у ріці свою дівчинку. Він хотів утопити і старшу, але випросилася. Відколи Грициха вмерла, то він бідував. Не міг собі дати ради з дітьми без жінки. Ніхто за нього не хотів піти заміж, бо коби-то лишень діти, але то ще й біда і нестатки. Мучився Гриць цілі два роки сам із дрібними дітьми. Ніхто за нього не знав, як він жиє, що діє, хіба найближчі сусіди. Оповідали вони, що Гриць цілу зиму майже не палив у хаті, а зимував разом із дівчатами на печі.

А тепер усе село про нього заговорило.

То прийшов він вечором додому та й застав дівчата на печі.

– Дедю, ми хочемо їсти, – сказала старша, Гандзуня.

– То їжте мене, а що ж я дам вам їсти? Аді, є хліб, та й начинейтеси!

Та й дав їм кусень хліба, а вони, як щенята коло голої кістки, коло того хліба заходилися [...].

Гриць глянув на них із лави і погадав: «Мерці» – і напудився так, що аж його піт обсипав. Чогось йому так стало, як коли би йому хто тяжкий камінь поклав на груди. Дівчата глемедали хліб, а він припав до землі і молився, але щось його тягнуло все глядіти на них і гадати: «Мерці!»

Через кілька день Гриць боявся сидіти в хаті, все ходив по сусідах, а вони казали, що він дуже журився. Почорнів, і очі запали всередину так, що майже не дивилися на світ, лиш на той камінь, що давив груди.

Одного вечора прийшов Гриць до хати, зварив дітям бараболі, посолив та й кинув на піч, аби їли. Як попоїли, то він сказав:

– Злізайте з печі та підемо десь у гості [...].

Спускалися в долину до ріки. Гриць стреготав зубами, аж гомін лугом розходився, і чув на грудях довгий огневий пас, що його пік у серце і в голову. Над самою рікою не міг поволі йти, але побіг і лишив Гандзуню. Вона бігла за ним. Гриць борзенько взяв Доцьку і з усієї сили кинув у воду.

Йому стало легше, і він заговорив скоро:

– Скажу панам, що не було ніякої ради: ані їсти що, ані в хаті затопити, ані віпрати, ані голову змити, ані ніц! Я си кари приймаю, бо-м завинив, та й на шибеницу!

Коло нього стояла Гандзуня і говорила так само скоро:

– Дедику, не топіть мене, не топіть, не топіть! [...]

– Ні, ні, не буду, але Доці вже ліпше буде, як тобі. То вертайси до села, а я йду мелдуватиси. Аді, оцев стежечков йди, геть, геть аж угору, а там прийдеши до першої хати, та й увійди, та й кажи, що так і так, дедя хотіли мене утопити, але я си випросила та й прийшла, аби-сте мене переночували. А завтра, кажи, може би, ви мене де наймили до дитини бавити. Гай, іди, бо то ніч [...]. Гандзя взяла бучок і пішла лугами.

Гриць заковчував штани, аби перейти ріку, бо туди була дорога до міста. Вступив уже у воду по кістки та й задеревів.

– Мнеоца і сина і світого духа амінь. Очинаш іжи єс на небесі і на землі...

Вернувся і пішов до моста.

В. Стефаник, *Новина*, [w:] *Василь Стефаник*, Київ 1966, с. 52–55.

Wymagania ogólne

III. Tworzenie wypowiedzi (wymaganie z III i IV etapu kształcenia)

IV. Analiza i interpretacja tekstów kultury (wymaganie z III i IV etapu kształcenia)

Wymagania szczegółowe

3.1. *Zdający sprawnie posługuje się oficjalną odmianą języka narodowego (wymaganie z III etapu kształcenia)*

3.1. *Zdający tworzy dłuższy tekst pisany zgodnie z podstawowymi regułami jego organizacji, przestrzegając zasad spójności znaczeniowej i logicznej (wymaganie z IV etapu kształcenia)*

3.2. *Zdający tworzy samodzielną wypowiedź argumentacyjną według podstawowych zasad logiki i retoryki (stawia tezę, dobiera i porządkuje argumenty, dobiera przykłady ilustrujące wywód myślowy, przeprowadza prawidłowe wnioskowanie) (wymaganie z IV etapu kształcenia)*

3.4. *Zdający stosuje uczciwe zabiegi perswazyjne, zdając sobie sprawę z ich wartości i funkcji (wymaganie z IV etapu kształcenia)*

4.7. *Zdający określa problematykę utworów (wymaganie z III etapu kształcenia)*

4.5. *Zdający odczytuje treści symboliczne utworów (wymaganie z IV etapu kształcenia)*

4.5. R *Zdający dostrzega i potrafi komentować estetyczne wartości utworów literackich (wymaganie z IV etapu kształcenia)*

4.6. *Zdający wskazuje zastosowane w utworach językowe środki wyrazu artystycznego oraz inne wyznaczniki poetyki danych utworów (wymaganie z IV etapu kształcenia)*

4.6. R *Zdający przeprowadza interpretację porównawczą utworów literackich (wymaganie z IV etapu kształcenia)*

4.11. *Zdający rozpoznaje podstawowe motywy oraz ich funkcje w utworach (wymaganie z IV etapu kształcenia)*

4.12. *Zdający wykorzystuje w interpretacji elementy znaczące dla odczytania sensu utworów (tytuł, podtytuł, puenta, kompozycja, motto) (wymaganie z IV etapu kształcenia)*

4.13. *Zdający wykorzystuje w interpretacji utworów konteksty: literacki, kulturowy, filozoficzny, biograficzny (wymaganie z IV etapu kształcenia)*

Przykładowa realizacja zadania

У двох модерністичних творах «Цвіт яблуні» Михайла Коцюбинського та «Новина» Василя Стефаника, представлена трагедія батьків, які є свідками терпінь своїх дітей. Обставини цих ситуацій інші в Коцюбинського, інші – у Стефаника, але в обох творах представлено велике духовне страждання.

В етюді «Цвіт яблуні» батько, який є оповідачем твору, - це освічена, небідна людина. У нього свій дім, а в ньому робочий кабінет. Його доня смертельно хвора і він описує, як вона поволі вмирає. Оповідач чує її важке дихання. Вона видає такий звук, що батько не може його слухати і замикається у своєму кабінеті. Він не може пережити того, що дитина так страшно терпить.

Батько змушений чекати на смерть улюбленої маленької дитини (моя донечка, бідна пташка). Це приносить йому великий біль. Він знає, що кожний подих доні може бути останнім. Для нього це гірше, ніж чекання на власну смерть.

Думки батька линуць десь до роману, який пише. Він дивується собі, як може думати про щось інше, коли в сусідній кімнаті вмирає його дитина. Оповідач хоче про це забути. Взиває Бога. Він виходить із дому, втікає, бо ця ситуація переростає його. У нього є надія, що дочка простить йому це.

У творі постає контраст між подіями і природою. Батько у великій скорботі, натомість природа у цей час прекрасна: цвітуть яблуні, світить сонце, тепло. Цвіт яблуні можна порівняти з життям дитини, яке повинно вповні розвиватися, але доля кепкує з батька і відбирає її, залишаючи те, що миттєве у природі. Він на цю природу звертає увагу як на матеріал для своїх творів. І знову закидає собі підлість.

Настрій у цьому творі дуже сумний. Відчувається велике терпіння і біль. І батько, і його вмираюча доня викликають співчуття.

У новелі «Новина» також показана трагічна ситуація. Батько топить свою доню, хоче втопити другу, але ця відпрошується. Гриць Летючий, батько-селянин, доведений умовами життя до розпуки. Він бідний удовець, без роботи, не має чого дати їсти своїм доням. Гриць не може навіть на них дивитися, бо для нього вони виглядають, як «мерці».

На цю ситуацію ми дивимося очима самого героя. Через його внутрішній світ бачимо драму сім'ї. Гриць Летючий шукає виходу. Ніхто не хоче йому допомогти, а він не має сили виховати дітей, навіть не може вберегти їх від голоду. Героя це болить, він сильно переживає, терпить і шукаючи розв'язки, думає втопити доньок. Спочатку він лякається цієї думки, однак з часом приймає таке рішення.

Цей батько – віруюча людина. Він свідомий злочину, тому іде заявити на себе. Відчуває потребу бути покараним. Хоча для сусідів героя його трагічний вчинок – це тільки новина (що записано у заголовку новели), для нього самого – велика розпука.

У ситуації Гриця і батька з «Цвіту яблуні» багато подібних аспектів. В обох діти, які терплять, а вони переживають це самотньо. Батьки безсильні, не можуть нічого зробити, лише дивляться на це. Обидва лишаються без допомоги інших, вони можуть розраховувати тільки на себе. Відчувають внутрішній неспокій, терплять. Вони скривджені долею, а у трагедії звинувачують себе.

Однак не все у поведінці героїв однакове. Гриць Летючий допускається злочину – топить доню і сам приймає рішення про її смерть. У «Цвіті яблуні» доня смертельно хвора, а батько не може її допомогти. Гриць

бідний і неосвічений, він простий селянин. Герой твору Коцюбинського – людина освічена, письменник. Їхні доні виховуються в різних умовах; одні терплять голод, інші не бракує нічого, але як писав Г. Сковорода, перед смертю всі однакові.

Автори обох творів, хоча в інший спосіб (Стефаник як експресіоніст, Коцюбинський – імпресіоніст) показують нам героїв у важкій, безвихідній ситуації. Вона є причиною великих душевних страждань батьків, які в самотності дивляться на смерть своїх малих дітей. Героїв відрізняє відмінний матеріальний стан, але вони трагічно досвідчені.

Poziom wykonania

A. Koncepcja porównywania utworów: 6 pkt. – niesprzeczna i spójna, znajduje potwierdzenia w obu tekstach; porównywane obszary są dla tekstów trafne i istotne; wypowiedź w wystarczający sposób dla uzasadnienia tezy/hipotezy interpretacyjnej obejmuje i łączy w całość sensy obu utworów.

B. Uzasadnienie tezy interpretacyjnej: 12 pkt. – trafne i pogłębione, zawiera wyłącznie powiązane z tekstami argumenty, które wynikają ze sfunkcjonalizowanej analizy; jest osadzone nie tylko w tekstach, ale także w potwierdzonych tekstami i przyjętą koncepcją porównywania utworów – kontekstach.

C. Poprawność rzeczowa: 2 pkt. – brak błędów rzeczowych.

D. Zamyśl kompozycyjny: 6 pkt. – kompozycja funkcjonalna, segmentacja i uporządkowanie tekstu zgodne z wybranym przez zdającego gatunkiem wypowiedzi; wyodrębnione językowo i graficznie części pracy logicznie i konsekwentnie uporządkowane.

E. Spójność lokalna: 2 pkt. – nieznaczące zaburzenia spójności.

F. Styl tekstu: 4 pkt. – stosowny, środki językowe dostosowane do wybranego przez zdającego gatunku wypowiedzi i sytuacji, celowo zastosowane różnorodne konstrukcje składniowe, bogate słownictwo; konsekwentne posługiwanie się jednym, wybranym stylem.

G. Poprawność językowa: 4 pkt. – nieliczne błędy nierzające.

H. Poprawność zapisu: 4 pkt. – zapis w pełni poprawny.

Opinia Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich o informatorach maturalnych od 2015 roku

Konferencja Rektorów Akademickich Szkół Polskich z wielką satysfakcją odnotowuje konsekwentne dążenie systemu oświaty do poprawy jakości wykształcenia absolwentów szkół średnich. Konferencja z uwagą obserwuje kolejne działania Ministerstwa Edukacji Narodowej w tym zakresie, zdając sobie sprawę, że od skuteczności tych działań w dużym stopniu zależą także efekty kształcenia osiągnięte w systemie szkolnictwa wyższego. W szczególności dotyczy to kwestii właściwego przygotowania młodzieży do studiów realizowanych z uwzględnieniem nowych form prowadzenia procesu kształcenia.

Podobnie jak w przeszłości, Konferencja konsekwentnie wspiera wszystkie działania zmierzające do tego, by na uczelnie trafiali coraz lepiej przygotowani kandydaci na studia. Temu celowi służyła w szczególności pozytywna opinia Komisji Edukacji KRASP z 2008 roku w sprawie nowej podstawy programowej oraz uchwała Zgromadzenia Plenarnego KRASP z dn. 6 maja 2011 r. w sprawie nowych zasad egzaminu maturalnego.

Z satysfakcją dostrzegamy, że ważne zmiany w egzaminie maturalnym, postulowane w cytowanej wyżej uchwale zostały praktycznie wdrożone przez MEN poprzez zmianę odpowiednich rozporządzeń.

Przedłożone do zaopiniowania informatory o egzaminach maturalnych opisują formę poszczególnych egzaminów maturalnych, przeprowadzanych na podstawie wymagań określonych w nowej podstawie programowej, a także ilustrują te wymagania wieloma przykładowymi zadaniami egzaminacyjnymi.

Po zapoznaniu się z przedłożonymi materiałami, KRASP z satysfakcją odnotowuje:

w zakresie języka polskiego:

- wzmocnienie roli umiejętności komunikacyjnych poprzez odejście od prezentacji na egzaminie ustnym i zastąpienie jej egzaminem ustnym, na którym zdający będzie musiał ad hoc przygotować samodzielną wypowiedź argumentacyjną,
- rezygnację z klucza w ocenianiu wypowiedzi pisemnych,
- zwiększenie roli tekstów teoretycznoliterackich i historycznoliterackich na maturze rozszerzonej;

w zakresie historii:

- kompleksowe sprawdzanie umiejętności z zakresu chronologii historycznej, analizy i interpretacji historycznej oraz tworzenia narracji historycznej za pomocą rozbudowanej wypowiedzi pisemnej na jeden z zaproponowanych tematów, łącznie pokrywających wszystkie epoki oraz obszary historii;

w zakresie wiedzy o społeczeństwie:

- położenie silniejszego akcentu na sprawdzanie umiejętności złożonych (interpretowanie informacji, dostrzeganie związków przyczynowo-skutkowych) w oparciu o poszerzony zasób materiałów źródłowych: teksty (prawne, naukowe, publicystyczne), materiały statystyczne, mapy, rysunki itp.

w zakresie matematyki:

- istotne zwiększenie wymagań na poziomie rozszerzonym poprzez włączenie zadań z rachunku różniczkowego i pojęć zaawansowanej matematyki,
- istotne poszerzenie wymagań z zakresu kombinatoryki oraz teorii prawdopodobieństwa;

w zakresie biologii oraz chemii:

- zwiększenie znaczenia umiejętności wyjaśniania procesów i zjawisk biologicznych i chemicznych,
- mierzenie umiejętności analizy eksperymentu – sposobu jego planowania, przeprowadzania, stawianych hipotez i wniosków formułowanych na podstawie dołączonych wyników;

w zakresie fizyki:

- zwiększenie znaczenia rozumienia istoty zjawisk oraz tworzenie formuł matematycznych łączących kilka zjawisk,
- mierzenie umiejętności planowania i opisu wykonania prostych doświadczeń, a także umiejętności analizy wyników wraz z uwzględnieniem niepewności pomiarowych;

w zakresie geografii:

- uwzględnienie interdyscyplinarności tej nauki poprzez sprawdzanie umiejętności integrowania wiedzy z nauk przyrodniczych do analizy zjawisk i procesów zachodzących w środowisku geograficznym,
- znaczne wzbogacenie zasobu materiałów źródłowych (mapy, wykresy, tabele statystyczne, teksty źródłowe, barwne zdjęcia, w tym lotnicze i satelitarne), także w postaci barwnej.

Konferencja Rektorów Akademickich Szkół Polskich z zadowoleniem przyjmuje też informację o wprowadzeniu na świadectwach maturalnych od 2015 roku dodatkowej formy przedstawiania wyniku uzyskanego przez zdającego w postaci jego pozycji na skali centylowej, tj. określenie, jaki odsetek zdających uzyskał taki sam lub słabszy wynik od posiadacza świadectwa. Wprowadzenie tej dodatkowej skali uwolni szkoły wyższe od dotychczasowego dylematu odnoszenia do siebie surowych wyników kandydatów na studia rekrutowanych na podstawie wyników egzaminów maturalnych o istotnie różnym poziomie trudności – rekrutacja stanie się prostsza i bardziej obiektywna.

Reasumując, w opinii Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich zaprezentowana w przedłożonych informatorach forma matury istotnie przyczyni się do tego, że młodzież przekraczająca progi uczelni będzie lepiej przygotowana do podjęcia studiów wyższych.

5 lipca 2013 r.

Przewodniczący KRASP

prof. zw. dr hab. Wiesław Banyś